

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI
KATEDRA ZA ARHIVISTIKU I DOKUMENTALISTIKU

PETRA ĐURIČIĆ

**EDUKATIVNE DJELATNOSTI
NACIONALNIH ARHIVA
U SVIJETU**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, siječanj 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI
KATEDRA ZA ARHIVISTIKU I DOKUMENTALISTIKU

PETRA ĐURIČIĆ

**EDUKATIVNE DJELATNOSTI
NACIONALNIH ARHIVA
U SVIJETU**

DIPLOMSKI RAD

Mentor:

Izv. prof. dr .sc. Hrvoje Stančić

Zagreb, siječanj 2018.

UNIVERSITY OF ZAGREB
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
Department of Information and Communication Sciences
Chair of Archival and Documentation Sciences

PETRA ĐURIČIĆ

**EDUCATIONAL ACTIVITIES OF
NATIONAL ARCHIVES
IN THE WORLD**

MASTER THESIS

Supervisor:

Associate Professor Hrvoje Stančić, Ph.D.

Zagreb, January 2018.

Sažetak

S vremenom uz samu upravnu funkciju, arhivi su prigrlili i kulturnu i znanstvenu ulogu u društvu. Danas moderni arhivi postaju komunikatori sa širim slojem publike, čime arhivska pedagogija dobiva na značaju. Rad polazi od činjenice kako hrvatski arhivi nemaju (dovoljno) razvijenu edukativnu djelatnost. Zbog čega je provedeno istraživanje ostalih europskih nacionalnih arhiva kojima se ispitalo postojanje informacija o edukativnim aktivnostima pojedinih arhiva na njihovim internetskim stranicama. Cilj rada je dobivanje uvida o trenutnim ponudama edukativnih aktivnosti arhiva. Na temelju rezultata provedenog istraživanja izvedeni su zaključci o oblicima, količini i načinima provođenja edukativnih djelatnosti u arhivima i u online okruženju arhiva. Sve to u svrhu dobivanja primjera dobre odgojno-obrazovne prakse koju i naši, hrvatski arhivi mogu primijeniti.

Ključne riječi: arhiv, edukacijske aktivnosti arhiva, obrazovna uloga arhiva, arhivska pedagogija

EDUCATIONAL ACTIVITIES OF NATIONAL ARCHIVES IN THE WORLD

Summary

Over time, with the administrative function, the archives also engage the cultural and scientific role in society. Modern archives also become communicators with a broader layer of audience, whereby archival pedagogy becomes more important. This thesis starts from the fact that Croatian archives haven't developed enough educational activities. Therefore, research of other European national archives was conducted to examine the existence of information about educational activities in archives and on their web site. The goal of the research was to determine the current offerings of educational activities of the national archives, with the purpose of giving examples of good practice and improve the existing one. Based on the results of the research, conclusions were drawn about the forms, quantity and methods of performing educational activities in archives and in online environment of archives. The purpose of this thesis is to identify examples of good educational practice of national archives that Croatian archives can apply in their practices.

Keywords: archive, educational activities in archive, educational role of archives, archival pedagogy

Sadržaj

Sažetak

Summary

1.	Uvod.....	5
1.1.	Definicija ciljeva rada.....	5
1.2.	Izvori podataka i metode prikupljanja	6
1.3.	Sadržaj i struktura rada	7
2.	Teorijski dio	7
2.1.	Kratki pregled razvoja uloge arhiva u društvu	7
2.2.	Vrste edukativnih djelatnosti u arhivima.....	9
2.2.1.	Vodstva	10
2.2.2.	Izložbe.....	11
2.2.3.	Radionice	11
2.3.	Online edukativni materijali na internetskim stranicama arhiva	12
2.4.	Obrazovni potencijal arhiva i njihova uloga u odgoju	14
2.5.	Značenje termina arhivska pedagogija i zadatci arhivskih pedagoga.....	16
3.	Empirijski dio.....	17
3.1.	Rezultati i analiza istraživanja	17
3.1.1.	Objašnjenje zadanih kriterija istraživanja i princip plus/minus	22
3.1.2.	Numerička analiza dobivenih rezultata prema zadanim kriterijima	23
3.1.3.	Sadržajna analiza web stranica ispitanih nacionalnih arhiva	27
3.2.	Neki od primjera dobre edukativne prakse arhiva.....	35
3.2.1.	Nacionalni arhiv Francuske	36
3.2.2.	Nacionalni arhiv Mađarske	41
3.3.	Zaključak istraživanja.....	45
4.	Zaključak.....	51
5.	Literatura.....	55

1. Uvod

1.1. Definicija ciljeva rada

Svrha ovoga rada je istražiti i prikazati koje su to sve edukativne aktivnosti koje nacionalni arhivi organiziraju, koliko je koji oblik zastupljen u pojedinim arhivima i koji arhivi pridaju najveći značaj pojedinim oblicima komunikacije s korisnicima. Cilj je objediniti dostupne informacije o edukativnim aktivnostima kao razne primjere mogućnosti na području arhivske pedagogije. Saznanje o vrstama ponude donijet će zaključni osvrt i prijedlog za poboljšanje arhivske prakse u hrvatskim arhivima, na osnovu izdvojenih informacija i dobrih primjera prakse nacionalnih arhiva. Također, rad će donijeti osim sadržajnog, i numerički prikaz ponude nacionalnih arhiva prema unaprijed zadanim kriterijima pretraživanja u svrhu međusobne usporedbe i dobivanja uvida koji arhivi imaju najrazvijenije edukativne djelatnosti.

Arhiv kao kulturna ustanova mijenja svoje značenje kroz prošlost zavisno od društvenih i političkih dešavanja što bi trebao biti dobar primjer promjena za budućnost. U današnjem 21. stoljeću arhiv treba biti potpuno otvoren prema korisnicima i njihovim potrebama, pozivati ih na suradnju. Rad će pokazati koji nacionalni arhivi upravo to i čine i na koji način. Do promjene u ponudi arhiva u cijelom svijetu pa tako i u Hrvatskoj, dolazi uslijed promjena koje nastaju u školstvu koje je sve više orijentirano na stvaranje većeg kreativnog potencijala kod učenika od ranih školskih dana. Odabir arhiva zemalja članica Europske unije kao istraženih nije bio zbog zemljopisnog položaja ili pripadnosti jednom savezu, zato je izostavljanje Hrvatskog državnog arhiva iz analize opravdano jednim od ciljeva rada, a to je prikaz primjera hrvatskim arhivima o edukativnim praksama arhiva susjednih država.

Rad će u prvom, teorijskom dijelu prikazati razvoj potreba za otvorenošću i dostupnosti gradiva i njegovog korištenja u edukativne svrhe, pojasniti pojam arhivske pedagogije i ulogu arhivskog pedagoga, ukazati na važnost uloge arhiva u oblikovanju modernog korisnika i njegova odgoja i obrazovanja i dotaknuti se teme online okruženja u svrsi edukacije u arhivima.

U svom drugom, istraživačkom dijelu rad donosi pregled 27 nacionalnih arhiva država članica Europske Unije, odnosno prisutnost informacija o edukativnim djelatnostima (unutar fizičkog arhiva i online sadržaja) na njihovim službenim web stranicama.

U radu kolegice Kudelić pod nazivom *Prisutnost nacionalnih arhiva zemalja članica Europske unije na društvenoj mreži Facebook* dan je detaljan prikaz prisutnosti nacionalnih

arhiva na društvenim mrežama, gdje je također prikazan teorijski dio online okruženja arhiva, te je s toga, teorijski dio ovoga rada prilagođen više samoj temi edukacije u arhivima općenito, a ne u online okruženju.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Kako bi se došlo do ostvarenih ciljeva prikupljeni su podaci iz primarnih i sekundarnih izvora. Korištena je domaća i strana literatura.

Primarni podaci su prikupljeni metodom analize pojedinačnih službenih web stranica nacionalnih arhiva zemalja članica Europske Unije.

Sekundarni podaci su korišteni kako bi se provela analiza domaće i strane literature u svrhu dobivanja spoznaje na području edukativne djelatnosti u arhivima.

Za teorijski dio ovoga rada, kao sekundarni podaci većinom su korišteni online dostupni strani časopisi, jer se ustanovilo kako domaća literatura oskudijeva u temi arhivske pedagogije.

The American Archivist je časopis koji izlazi od 1938. godine od strane Društva američkih arhivista. Časopis prati trendove po pitanju arhivske teorije i prakse, aktualna istraživanja i razmišljanja u SAD-u i inozemstvu.

Archivaria je časopis Udruge kanadskih arhivista (ACA) posvećen znanstvenoj istrazi arhiva u Kanadi i na međunarodnoj razini. Zamišljen kao most između arhiva, arhivista i korisnika arhiva u komunikaciji.

Arhivski vjesnik je središnji hrvatski časopis za arhivistiku koji izlazi od 1899. god. u čijem je interesu arhivska teorija i praksa s naglaskom na suvremene tendencije razvoja informacijskih tehnologija, povijest institucija, teme s područja istraživanja i teme o arhivistici srodnim disciplinama.

Za empirijski dio rada korištene su službene web stranice samih arhiva. Važno je naglasiti kako je prilikom pretraživanja korišten automatski *Google Translator* jer se time zadržava struktura web stranice s originalnim značajkama na prevedenom hrvatskom jeziku. Navedeno je urađeno iz slijedećeg razloga: prilikom istraživanja je ustanovljeno kako, ukoliko se koristi mogućnost prebacivanja jezika na samoj stranici na engleski jezik (što svi arhivi imaju), struktura stranice se u većem broju slučajeva mijenja i/ili nema dostupnog sadržaja za sve elemente na stranici, što nije slučaj prilikom korištenja *Google Translator-a*.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad se sastoji od 3 poglavlja. Nakon uvoda slijedi teorijski dio u kojem se kroz 5 potpoglavlja daje uvid u edukativnu djelatnost arhiva, o razlogu nastanka potreba za tom vrstom djelatnosti, vrstama edukativnih akcija i ostalo.

Prvo potpoglavlje pod nazivom *Kratki pregled razvoja uloge arhiva u društvu* donosi kratki osvrt na razvoj arhiva od Francuske revolucije do razvoja digitalnih tehnologija s naglaskom na utjecaj razvoja na odnos arhiva prema korisnicima.

Drugo potpoglavlje pod nazivom *Vrste edukativnih aktivnosti u arhivama* pruža pregled najzastupljenijih vrsta edukativnih aktivnosti unutar arhiva i njihov opis.

Treće potpoglavlje o online edukativnim materijalima na internetskim stranicama arhiva govori o mogućnostima i prednostima proširene virtualne stvarnosti za korisnike arhivskih usluga.

Četvrto potpoglavlje donosi sadržaj o obrazovnom potencijalu arhiva, ulozi u sudjelovanju u nastavnim programima, suradnji s profesorima i odgovornosti prema mladim naraštajima.

Zadnje potpoglavlje prvoga dijela rada nosi naziv *Značenje termina arhivska pedagogija i zadatci arhivskih pedagoga* i pruža kratki pregled zadataka arhivskog pedagoga i definiciju arhivske pedagogije.

Treće poglavlje je empirijski dio rada koji kroz tri potpoglavlja donosi pregled dobivenog istraživanja edukativnih djelatnosti nacionalnih arhiva u obliku numeričke i sadržajne analize po unaprijed određenim kriterijima.

2. Teorijski dio

2.1. Kratki pregled razvoja uloge arhiva u društvu

Suvremena uloga arhiva utemeljena je na povijesnom razvoju i utjecaju promjena koje je donio razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije. Kako svako razdoblje nosi svoje karakteristike, tako je i 21. stoljeće donijelo novi značaj arhivskog gradiva u društvenom i kulturnom životu. Komunikacija arhiva s korisnicima je sve važnija uloga arhiva. Različite arhivske tradicije razvijale su se sukladno s povijesnim, kulturnim i pravnim okolnostima ili

pak religijom i sustavom vrednovanja pojedinih zemalja. Generiramo li povijesni razvoj arhiva uvidjet ćemo promjene koje su dovele do toga.

Iako se institucija arhiv i nešto arhivske uprave¹ može pratiti od antike, arhivi i arhivska administracija koju danas poznajemo rezultat je 18. st. i događaja koji su uslijedili poslije Francuske revolucije. Osnivanjem *Archives Nationales* 1789. god. i *Archives Départementales* 1796. god. ujedinjuje se uprava arhiva (po prvi puta) koja obuhvaća sve postojeće javne agencije koje proizvode gradivo i postojeće repozitorije. Dolazi do promijene načina brige o gradivu jer država postaje odgovorna za svoju dokumentarnu baštinu. Uskoro je uslijedio i nastanak načela pristupačnosti arhiva javnosti.² Arhivi se šire i preuzimaju veću količinu gradiva što je uvjetovalo i potrebu za njegovim popisivanjem i razvrstavanjem.

Daljnijim razvojem i demokratizacijom društva osnivaju se moderni arhivi koji s vremenom i novim tehnologijama mijenjaju svoju ulogu. Suvremeni arhivi se razvijaju u Nizozemskoj i Španjolskoj u 18. st. i zahvaljujući razvoju njihove pravne, političke i kulturne prakse nastaje novi poredak stvaranja, čuvanja i korištenja zapisa i dokumenata. Dolazi i do razvoja šireg obrazovanja arhivista.

Početak 20. stoljeća je vrijeme otvaranja nacionalnih arhiva, pa tako SAD osniva prvi, danas najstariji nacionalni arhiv 1934. god. kada Kongres donosi *Zakon o nacionalnom arhivu*.³ Kako će reći Kudelić: *Službene definicije nacionalnog arhiva nema no imajući na umu općenitu podjelu arhiva nacionalni arhiv bi se mogao definirati kao glavni arhiv države u kojem se čuvaju zapisi i dokumenti bitni za tu državu.(...) Državne arhive moglo bi se definirati kao arhive koji u svojoj nadležnosti imaju sveukupno arhivsko gradivo države u kojoj se nalaze ali također imaju i dužnost prikupljanja gradiva o drugim državnim odnosno nacionalnim arhivima*.⁴

---

¹ Rimljani su razvili praksu evidentiranja zapisa kao način praćenja ulazne i odlazne korespondencije, čuvajući izvorni zapis i ujedno za lakše pristupanje njegovom sadržaju. Sustavni registar se proširio na cijelo Rimsko carstvo, a zatim i na rimokatoličku i pravoslavnu crkvu. Iako je napredovalo tijekom stoljeća, registarski sustav je postao važan alat administracije i drugih govornih područja: Australije, Velike Britanije i drugih bivših kolonija. Opaska: Kao važan element treba istaknuti i uvođenje dvojnog knjigovodstva u računovodstveni sustav. Dvojno knjigovodstvo (eng. *double-entry book-keeping*, njem. *doppelte Buchführung*) je sustav evidentiranja poslovnih promjena po kojem se svaka poslovna promjena (koja zadovoljava uvjete evidentiranja) iskazuje na (barem) dva konta, od kojih barem jedan konto duguje i barem jedan potražuje. Izumiteljem se smatra Luca Pacioli u 15. stoljeću, iako postoje pretpostavke da je dvojno knjigovodstvo prvi opisao dubrovački ekonomist Benedikt Kotruljević 36 godina prije Paciolja.

² Encyclopaedia Britannica, <https://www.britannica.com/topic/archives> (07.01.2018.)

³ Gilliland J., Anne; Conceptualizing 21st-Century Archives. / Society of American Archivists, 2014.

⁴ Kudelić, J. Prisutnost nacionalnih arhiva zemalja članica Europske unije na društvenoj mreži Facebook. / Diplomski rad, Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, mentor: Stančić, H. i Pečarić, Đ., 2016. god., str. 4.

Početak 80-ih godina i tijekom 90-ih godina donosi sve veći interes javnosti za arhive i njihovo gradivo što uzrokuje porast korisnika arhiva koji nisu samo tradicionalni stručnjaci, te donosi promjene u arhivu u smjeru stvaranja novih korisničkih usluga i proširenja djelatnosti arhiva. Brzina i način provođenja promjena tekao je različito, zavisno od zemlje do zemlje, ali su promijene bile vidljive. Kulturne institucije u svijetu usvajaju tržišne principe djelovanja što podrazumijeva smanjenje sredstava iz javnog proračuna, čime su institucije, a time i sami arhivi, bile prisiljene pronaći nove izvore financiranja. S tim nastaje i potreba ka orijentiranosti na privlačenje novih korisnika i osluškivanje njihovih potreba i zahtjeva. Arhivima je odnos sa širom javnosti malo teže produbiti, ali arhivski pedagog kao stručnjak pomalo pronalazi svoje mjesto u modernom arhivu.

Razvoj globalne informacijske infrastrukture pred arhive stavlja nove izazove i veću odgovornost, a to je širenje publike s lokalne na globalnu. Digitalno doba (21. stoljeće) je potaknulo stalne tehnološke promjene s kojima su sami arhivi morali proširiti svoje razmišljanje i praksu kako bi ispunili očekivanja novonastale publike. U suvremenom, umreženom svijetu, gdje se gomila svima dostupno znanje, arhiv je morao izaći iz svojih zidova u virtualni svijet i uklopiti se putem interneta u opća društvena previranja. Svoju zatvorenost i elitizam transformirao je u sferu zahtjeva korisnika, kako lokalno, tako i globalno. I tu proces nije završen, naprotiv, još je u tijeku.

2.2. Vrste edukativnih djelatnosti u arhivima

Arhivi su najduži svoj vijek bili čuvari baštine u pisanom obliku, dok je proces institucionalizacije arhiva praćen razvojem zakonodavstva, gurnuo arhivsku službu na nacionalnu razinu. S vremenom, uz samu upravnu funkciju arhivi prigrijuvaju i kulturnu i znanstvenu ulogu u društvu. Ti moderni arhivi osim čuvara naslijeđa, servisa javne uprave postaju i komunikatori sa širim slojem publike.⁵ Oživljavanje baštinskih vrijednosti dovodi nove kreativno-metodičke pristupe: sudjelovanje djece u izravnom kontaktu sa sadržajem gradiva, načela interaktivnosti i stvaranja doživljaja, razvijanje interdisciplinarnosti i ostvarivanja suradnje između škola, arhiva i ostalih stručnjaka.⁶

---

⁵ Gilliland J., Anne; Conceptualizing 21st-Century Archives. / Society of American Archivists, 2014.

⁶ Raspoić C., Nedić-Bilan D., Scenskom igrom do baštine, ZAVIČAJNA BAŠTINA - HNOS I KURIKULUM / zbornik radova, Split 2007., str. 291.

Malo po malo u arhivima se, iz potrebe i moranja za uklapanje u moderni svijet i ispunjavanje svoje otvorenosti prema javnosti i prijenosa kulturnog naslijeđa, razvijaju slijedeće edukativne aktivnosti kao najzastupljenije:

2.2.1. Vodstva

Nacionalni arhiv Njemačke, na svojoj web stranici pod informacijama o vodstvima, pruža najpreciznije objašnjenje svrhe vodstava: *Što je arhiv? Tko radi tamo? Zašto su uklonjene sve količine papira? Kako datoteke ulaze u arhiv i tko ih koristi? Kako se snaći u obilju dokumenata? Ta će pitanja biti odgovorena tijekom vođenog posjeta u arhivu. Nakon uvoda u zadatke i način rada, slijedi obilazak arhiva. Posjetitelji imaju priliku upoznati arhivsko djelo i autentična svjedočanstva povijesti.*⁷

Svaki arhiv unutar svog poslovanja organizira vodstva za korisnike u svrhu upoznavanja sa svojom djelatnošću, prošlošću i informiranja o mogućnostima i načinima korištenja arhivskog gradiva u različite svrhe. Prema dogovoru s voditeljem grupe i/ili pojedincem arhivi organiziraju i tematska vodstva u kojima vodič više pažnje posvećuje npr. arhitekturi arhiva, vremenu nastanka, graditeljima, dizajnerima i slično.

Nacionalni arhiv Švedske tako u svom programu vodstava nudi izletničke ture, tematske sekcije razgledavanja i različite varijacije dogovorenih tura. Svaki odjel u arhivu ima svoju zasebnu ponudu.

Vodstva su uglavnom organizirana u grupe (veće ili manje) u unaprijed dogovorenom terminu. Ovisno o politici poslovanja, neki arhivi imaju i besplatne termine vođenih tura.

Arhivi organizaciju i provedbu svojih vodstava naplaćuju prema godišnje revidiranom cjeniku, koji je uglavnom dostupan na njihovim web stranicama. Tako npr. u Nacionalom arhivu Austrije vođena tura od 10 osoba ima cijenu 50 eura i zahtjeva najavu barem dva tjedna prije.

---

⁷ Originalni tekst na njemačkom: *Was ist ein Archiv? Wer arbeitet da? Warum werden all die Mengen an Papier aufgehoben? Wie kommen die Akten ins Archiv und wem nutzen sie? Wie findet man sich in der Fülle der Unterlagen zurecht? Diese Fragen werden während einer Führung durch das Bundesarchiv beantwortet. An eine Einführung über die Aufgaben und Arbeitsweise schließt sich ein Rundgang durch das Archiv an. Die Besucher haben dabei die Möglichkeit, archivisches Arbeiten und authentische Zeugnisse der deutschen Geschichte kennenzulernen.* Izvor: Nacionalni arhiv Njemačke, <http://www.bundesarchiv.de/DE/Navigation/Entdecken/Archivfuehrungen/archivfuehrungen.html> (03.01.2018.)

2.2.2. Izložbe

Izložbe su jedan od čestih programa javnog, edukativnog djelovanja arhiva. Njihova svrha je privući posjetitelje (zavisi od marketinga), zainteresirati (od načina izlaganja), informirati, zabaviti i educirati (uloga arhivskog pedagoga).⁸

Izložbe su najčešće tematskog karaktera organizirane u svrhu obilježavanja nekog povijesnog događaja, predstavljanja neke povijesno važne ličnosti ili obilježavanja godišnjice.

Arhivi često izrađuju izložbe koje posuđuju (uz naknadu) nekim drugim kulturnim i obrazovnim institucijama. Takve izložbe čine dodatnu zaradu arhivu, ali i marketinšku vidljivost.

Po pitanju izložbe vezane za archive, zanimljiv je primjer *Muzeja arhive* u Francuskoj, koji je dizajnirao generalni direktor *Archives of the Empire*-a, Léon de Laborde. Muzej je otvoren 1867. godine u sobama za prijem u hotelu de Soubise, predstavljajući izbor od preko 1.800 dokumenata iz arhiva. Muzej ima dva cilja: pružanje posjetiteljima sažete informacije o događajima o povijesti Francuske putem pisanih izvora i upoznavanje posjetitelja s načinom promjene pisanja, medija i diplomatskih konvencija tijekom vremena. Danas muzej u svom izložbenom prostoru uključuje prikaz raznih oblika i medija koje se koriste za evidenciju, neke malo poznate resurse iz arhive, glavne dokumente koji su simboli francuske nacionalne memorije, uvid u svakodnevni rad arhiva kroz povijest i slično.⁹

2.2.3. Radionice

Radionice su pomoć studentima ne samo u procesu učenja nego i u njihovoj analizi i tumačenju dostupnih informacija u arhivima. Važne su za snalažljivost uporabe dostupnog i za razvoj kritičkog mišljenja i primjene tih vještina u učionici. Arhivski pedagog bi trebao provoditi radionicu izvan okruženja učionice kao dio vanjskog obrazovnog programa. Program bi trebao sadržavati upute za analizu primarnih izvora, vještine identifikacije i pronalaženja izvora, zatim oblikovan pedagoški način usvajanja ciljanog znanja. Ti programi bi unaprijedili komponente arhivske misije 21. stoljeća i njegovome dostupnosti i otvorenosti generacijama. Kao važan segment u takvim programskim radionicama je i razvijana svijest

---

⁸ Pavelin, G. Analiza web-stranica hrvatskih arhiva s aspekta javnih programa // *Libellarium* : časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova 7, 2(2014.), str. 179-195. Preuzeto sa: <http://libellarium.org/index.php/libellarium/rt/printerFriendly/206/270> (23.12.2017.)

⁹ Muzej arhive u Francuskoj: <http://www.archives-nationales.culture.gouv.fr/en/web/guest/musee> (25.12.2017.)

nastavnika/profesora/ravnatelja škole o važnosti suradnje. Usko surađivanje zainteresiranih članova i spremnost prilagodbe radionica kurikulumu i pojedinačnim ciljevima nastavnika pri oblikovanju sadržaja nastave donijeli bi za rezultat školu kao stalnog korisnika arhiva i odgoj učenika/studenata kao redovnog posjetitelja. Suradnja arhivskog pedagoga i škola/fakulteta je odlična ilustracija uloge arhiva u odgoju i obrazovanju korisnika.

Polazeći od načela aktivnog sudjelovanja djece dolazi se do suvremene paradigme o učenju koja govori kako dijete već u najranijoj dobi razvija sposobnost samostalnog upoznavanja okruženja, što kroz radoznalost i unutarnju motivaciju vodi do svjesnog ili nesvjesnog prikupljanja informacija koje se akumuliraju u znanje. Jednako tako, radionice i kreativno oživljavanje baštine i skidanje prašine sa arhivskog gradiva putem radionica potiče različite komunikacijske procese: diskusije, razgovore, uspoređivanja, aktivno slušanje i sl.. Nadalje, potiče razvijanje socijalnih vještina rada u grupama putem raznih edukativnih zadataka i kreativno osmišljavanje, likovno izražavanje, dramske vještine i ostalo (zavisno od vrste i načina osmišljene radionice).

2.3. Online edukativni materijali na internetskim stranicama arhiva

Arhivi u digitalnom svijetu postaju umreženi, dostupniji i njihovo gradivo vidljivije i s većim potencijalom korištenja u svrhe edukacije. Jedan od takvih projekata sjedinjavanja arhiva u online okruženju je i *Archives Portal Europe*¹⁰, platforma koja pruža pristup informacijama o arhivskim materijalima iz različitih europskih zemalja, kao i informacije o arhivskim institucijama diljem kontinenta.

Prisutnost arhiva u online okruženju donosi veću mogućnost suradnje između profesionalaca i korisnika i dovodi arhiv u širu stručnu zajednicu. Dostupnost gradiva je ujedno i dostupnost edukativnog materijala i osiguravanje konstantne mogućnosti razvoja i napredovanja po pitanju programa unutar arhiva.

Područje mrežnih društvenih medija je zadnjih godina intenziviralo svoju ulogu u društvu, javnom djelovanju, oblikovanju mišljenja korisnika, informiranju o događajima i slično. Dijeljenjem svojih materijala, arhivi dijele informacije. Stoga je prisutnost arhiva na socijalnim medijskim platformama od velike važnosti.

---

¹⁰ Archives Portal Europe, <https://www.archivesportaleurope.net> (30.12.2017.)

Prema istraživanju Kudelić od 28 nacionalnih arhiva zemalja članica Europske unije, Blog koriste svega 3 arhiva, Twitter 11 arhiva, YouTube 17 arhiva, dok Facebook koristi čak njih 22.

	Naziv arhiva i zemlja	Blog	Twitter	Wikipedia	Facebook	Flickr	YouTube	Podcast	Ostalo
1.	Österreichische Staatsarchiv (Austrija)	-	-	+	+	-	-	-	-
2.	Les Archives générales du Royaume et Archives de l'État dans les Provinces (Belgija)	-	-	+	+	-	+	-	-
3.	Central State Archives (Bugarska)	-	-	+	+	-	-	-	-
4.	State Archives (Cipar)	-	-	+	-	-	-	-	-
5.	Národní archive (Češka)	-	-	+	-	-	-	-	-
6.	Statens Arkiver - Rigsarkivet (Danska)	-	+	+	+	+	+	-	ISSU, Pinterest
7.	Rahvusarhiiv (Estonija)	+	+	+	+	+	+	-	Instagram
8.	Arkistolaitos (Finska)	+	+	+	+	+	+	-	RSS
9.	Les Archives nationales (Francuska)	-	+	+	+	-	+	-	Dailymotion, Pinterest
10.	General State Archives (Grčka)	-	-	+	+	-	+	-	-
11.	Hrvatski Državni Arhiv (Hrvatska)	-	-	+	+	-	+	-	-
12.	The National Archives of Ireland (Irska)	-	+	+	*	-	-	-	-
13.	Archivio Centrale dello Stato (Italija)	-	-	+	+	-	+	-	-
14.	Latvijas Nacionālais arhīvs (Latvija)	-	+	+	+	-	+	-	-
15.	Lietuvos centrinių valstybės archyvas (Litva)	-	-	+	+	-	+	-	RSS
16.	Archives nationales de Luxembourg (Luksemburg)	-	-	+	+	-	-	-	-
17.	National Archives Malta (Malta)	-	-	+	+	+	+	-	ISSU
18.	The National Archives of Hungary (Mađarska)	-	-	+	+	-	+	-	RSS
19.	Nationaal Archief (Nizozemska)	-	+	+	+	+	+	-	Histogram, RSS
20.	Das Bundesarchiv (Njemačka)	-	-	+	*	-	-	-	-
21.	Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych (Poljska)	-	+	+	+	-	-	-	-
22.	Arquivo Nacional da Torre do Tombo (Portugal)	-	-	+	*	-	-	-	-
23.	Arhivele Naționale ale României (Rumunjska)	-	-	+	+	+	+	-	Pinterest
24.	Slovenský národný archív (Slovačka)	-	-	-	+	-	-	-	-
25.	Arhiv Republike Slovenije (Slovenija)	-	-	+	-	-	-	-	-
26.	Ministarstvo kulture, obrazovanja i sporta (Španjolska)	-	+	-	+	-	+	-	-
27.	Riksarkivet (Švedska)	-	+	+	+	-	+	-	Instagram
28.	The National Archives (Ujedinjeno Kraljevstvo)	+	+	+	+	+	+	+	RSS

Slika 1. Nacionalni arhivi zemalja članica Europske unije i najpoznatije Web 2.0 aplikacije¹¹

O prednostima online okruženja arhiva govori nam i priča o izgubljenosti ispravi iz 1189. god., kojom papa Klement II. preporuča Dubrovčanima novoimenovanog biskupa Bernarda, kao jedinoj ispravi koja je nedostajala u neznatnijoj seriji arhiva Dubrovačke Republike (*Diplomata et acta*). Isprava je u dubrovačkom arhivu bila pohranjena sve do prve polovice 19. stoljeća, poslije toga joj se gubi trag. Međutim, povjesničarka Dubrovnika dr. sc. Nella Lonza ispravu je pronašla upravo na internetu, točnije na stranici organizacije Monasterium¹², pomoću koje je ustanovljeno da se isprava nalazi u Nadbiskupskom arhivu u Salzburgu, u Austriji.¹³

¹¹ Slika 1. je izvorna tablica u diplomskom radu Kudelić, J. Prisutnost nacionalnih arhiva zemalja članica Europske unije na društvenoj mreži Facebook. / Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, mentori: Stančić, H. i Pečarić, Đ., 2016., str. 33.

¹² Monasterium je online platforma koja omogućuje istraživanje srednjovjekovnih i ranih modernih dokumenata u svrhu primjene istoga u obrazovne svrhe. Portal surađuje sa oko 100 institucija iz 10 europskih zemalja. Izvor: <http://icar-us.eu/cooperation/online-portals/monasterium-net/> (24.01.2018.)

¹³ Suljagić, B. Četvrti kongres hrvatskih arhivista Arhivi i politika, Opatija, 22-25. listopada 2013.. Arhivski vjesnik 57, 1(2014.), str. 390. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/139194>

Više o online edukativnom sadržaju arhiva bit će u zaključnom poglavlju istraživanja o digitalnim arhivima i interaktivnim edukativnim ponudama na stranicama nacionalnih arhiva.

2.4. Obrazovni potencijal arhiva i njihova uloga u odgoju

Arhivi su dio društvene sredine i kao takvi su otvoreni korisnicima različite životne dobi. Osim svoje primarne funkcije (čuvanje, zaštita, obrada i korištenje)¹⁴ sve više otvaraju svoje specifične prostore za mjesto za učenje kroz igru i ulaze u širu sferu djelovanja. Znajući da dobro organizirana sredina čini važan element u poticanju slobode učenja, uvode istraživanje, interpretiranje i druge edukativne ciljeve i zadaće u svoje obrasce djelovanja, kako bi pridobili nove korisnike i zadovoljili postojeće. Sve više arhiva kroz razne edukativne programe radionica, tečajeva, izložaba i sl. posvećuju pažnju obrazovanju i odgoju u svrhu povećanja svjesnosti mladih naraštaja o arhivu i njegovom gradivu. Ukratko rečeno, uvode pedagoške elemente u odnos s korisnicima i otvaraju svoje zatvorene poglede prema novim obzorima.

Kao dobar primjer razvoja obrazovnog potencijala arhiva je organizacija *The National Archives Foundation*¹⁵ koja za cilj ima povećanje svijesti javnosti o nacionalnim arhivima. U suradnji s nacionalnim arhivima i drugim kulturnim ustanovama i pojedincima organizira: izložbe, programe, događaje, radionice za djecu, radionice za profesore, vodstva, razne online sadržaje i sl. Na taj način potiče dublje prihvaćanje baštine angažirajući same građane u svoje edukativno-zabavne programe.

Odgojno-obrazovni proces koji se ostvaruje u prirodnoj i društvenoj sredini, također se može organizirati i sprovesti u kulturnim ustanovama, kao što je arhiv jedan od njih. Iako odgoj polazi prvenstveno iz kuće, zatim iz škole u kojoj dijete provodi dosta vremena, uz dobru organizaciju arhiva, arhiviste kao pedagoge i sami arhiv je mjesto odgoja. Primarni izvor znanja učenici dobivaju u školi, ali je proširenje moguće, štoviše poželjno, i u baštinskim ustanovama.

Publikacija *Public Record Office*-a iz 1995. god. pod nazivom *Archives in Education*¹⁶ spaja primjere različitih ljudi i institucija koje se bave arhivima i obrazovanjem, te je idealan

---

¹⁴ Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima, „NN“ 105/1997., 64/2000., 65/2009., arhivi su definirani kao javne ili privatne ustanove za čuvanje, zaštitu, obradu i korištenje arhivskoga gradiva.

¹⁵ Sjedište u Washington, DC, više na: <https://www.archivesfoundation.org/>

¹⁶ Coulson I., Crawford A. (ur.) *Archives in Education*. / PRO Publications, 1995.

izvor primjenjive literature u praksi. Sadrži petnaest kratkih članaka o raznim aspektima povijesnih istraživanja u arhivima temeljenim na nacionalnom kurikulumu Ujedinjenog Kraljevstva, naglašavajući primjenu arhivskog gradiva (kao primarnog izvora) u učenju povijesti. Ravnoteža je politike, prakse i filozofije o odnosu arhiva i obrazovanja te izvor primjera uporabe i potencijala arhivskog gradiva u obrazovanju.

Arhiv je jedno autentično okruženje, koje se uz malo truda može pretvoriti u dinamično i poticajno mjesto učenja i zabave u isti mah. Ako se povijesni podaci i činjenice predoče segmentirano i izolirano na pedagoški način, uz elemente zabave i neformalnog učenja, djeca mogu kvalitetnije primijeniti i uporabiti informacije u smislenom kontekstu.

Nadalje, arhiv ima odgovornost prema mladim naraštajima, svoju svrhu postojanja (redefiniranu s pojavom masovne otvorenosti u 21.st.) prilagoditi njihovim potrebama. Kroz proces poboljšanog usvajanja obveznog predmetnog sadržaja, arhivski pedagog treba uklopiti edukativne aktivnosti arhiva sa svrhom stvaranja malih znatiželjnih istraživača koji će s vremenom biti odgojeni kao prijatelji arhiva i korisnici baštine.

Važnu ulogu u suradnji arhiva i škola ima i sami učitelj/nastavnih/profesor o čijem stavu ovisi i realizacija posjeta i daljnja suradnja. Tijekom zadnjih dvadesetak godina, američki su nastavnici tražili i razvili metode rada u nastavnim planovima i programima, mnogi arhivisti su počeli širiti svoju ulogu kao odgajatelji. Istodobno, članci i javne rasprave na temu edukativne uloge arhiva upućuju na to da sve veći broj arhiva preuzima pro aktivnu ulogu u promociji arhiva kao centara učenja i samih arhivista kao odgajatelja.¹⁷

David Kobrin¹⁸ u svojoj knjizi *Izvan udžbenika: Podučavanje povijesti pomoću dokumenata i primarnih izvora* donosi izvrstan filozofski i pedagoški odgovor na izazove poučavanja povijesti s primarnim izvorima u učionicama. Nudi smjernice, prijedloge i postupke dobro utemeljene na vlastitom praktičnom iskustvu, što knjigu čini izvrsnim izvorom informacija i za arhiviste i za profesore. Važan doprinos je nastojanje razvitka učenika koji reflektiraju i koriste kritičke sposobnosti razmišljanja u analizi informacija, a ne samo „učenje na pamet“. Naglašava važnost samo-motivacije kod studenata i želje za sudjelovanjem koja je prisutna ukoliko vjeruju da je to u njihovom vlastitom interesu. Njima je od strane arhivista ili učenika samo potrebna organizacija, vodstvo i/ili podrška.

---

¹⁷ Robyns, M. C. The archivist as educator : integrating critical thinking skills into historical methods instruction. // The American Archivist 64, 2(2011), str. 363-384.

¹⁸ Profesor obrazovanja na Sveučilištu Brown. Knjiga: Kobrin, D. Beyond the Textbook: Teaching History Using Documents and Primary Sources / Heinemann Educational Books, 1996. god

Promišljajući o svojim učenicima, učitelji sve više pronalaze nove metode i načine približavanja gradiva. Upravo to je prilika arhiva i arhivskoga pedagoga za napredak i suradnju.

2.5. Značenje termina arhivska pedagogija i zadatci arhivskih pedagoga

U Hrvatskoj, o pojmu arhivske pedagogije je bilo intenzivnije riječi na IV. Kongresu arhivista održanome u Opatiji 2013. godine kada *Hrvatsko arhivističko društvo* predlože osnivanje *Sekcije za razvoj arhivske pedagogije* (formalno osnovano do kraja iste godine) i sustavno implementiranje arhivske pedagogije u rad arhiva.¹⁹

Definicija arhivske pedagogije glasi: „*interdisciplinarno područje u kojem se susreće arhivska teorija i praksa s pedagogijom, a bavi se, u najširem smislu, pripremom i obradom arhivskog gradiva u odgojno-obrazovne svrhe u skladu s dobi i interesom djece, učenika, studenata i odraslih.*“²⁰

Slika 2. Prikaz definicije arhivske pedagogije u međunarodnom rječniku na hrvatskom jeziku

Arhivska pedagogija danas predstavlja suvremeni oblik proširenja arhivske djelatnosti. Ona je prozor u nove načine korištenja arhivskog gradiva u svrhu povećanja vidljivosti i

¹⁹ Iako je Sekcija osnovana 2013. godine, o njejoj djelatnosti na web stranici <https://www.had-info.hr/sekcija-za-arhivsku-pedagogiju> nema dostupnih podataka, osim zapisnika jednog sastanka iz 2016. godine (07.02.2018.)

²⁰ Dostupno na *Multilingual Archival Terminology*, interaktivni, online, višejezični rječnik arhivske terminologije; projekt realiziran 2010. god. pod vodstvom L. Duranti. O hrvatskoj inačici rječnika više u: Mihaljević, M.; Stančić, H. Hrvatska inačica rječnika Multilingual archival terminology // Arhivi i politika / Babić, Silvija (ur.), Hrvatsko arhivističko društvo, Zagreb 2014. str. 195-202.

značaja arhiva u sredini u kojoj djeluje i na području obrazovanja postojećih i budućih korisnika.

Arhivski pedagog bi trebao biti stručno osposobljena osoba koja poznaje arhivsku teoriju i praksu te pedagoško-didaktička načela.

Hartmut Weber će reći kako *arhivist ne obrađuje informacije, on obrađuje nosioce informacija*²¹, dok se za arhivskog pedagoga može reći upravo obrnuto: arhivski pedagog ne obrađuje nosioca informacija, nego obrađuje i prezentira informaciju pohranjenu u/n nosiocu.

3. Empirijski dio

3.1. Rezultati i analiza istraživanja

U ovom poglavlju će biti prikazano istraživanje web stranica nacionalnih arhiva zemalja članica Europske unije s ciljem analize dostupnih informacija o edukativnoj djelatnosti unutar arhiva i u njihovom online okruženju. Pretpostavka je kako svi nacionalni arhivi imaju svoju web stranicu, ali ukoliko se dogodi suprotno bit će navedeno u jednom od slijedećih poglavlja.

U Tablici 1. abecednim su redom navedene države članice Europske unije, naziv njihovog nacionalnog arhiva (ukoliko ih posjeduju) na dva jezika, izvornom jeziku samoga arhiva i internacionalnom engleskom nazivu nacionalnog arhiva, te u trećem stupcu tablice poveznice na internetske stranice arhiva. Ukoliko neki arhiv ne posjeduje svoju web stranicu nego se informacije o njegovom djelovanju nalaze na nekoj drugoj stranici (npr. Ministarstva), ili je stranica u izradi (i bilo kakva druga upozorenja) biti će posebno navedeno.

---

²¹ Na engleskom jeziku: *Therefore an archivist is no information manager, at the very most he is a manager of information carriers.*

Tablica 1. Prikaz nacionalnih arhiva zemalja članica Europske unije i poveznice na web stranice arhiva

	Država	Naziv arhiva	Web stranica
1.	Austrija	Österreichisches Staatsarchiv	http://www.oesta.gv.at
		(Austrian State Archives)	
2.	Bugarska	Централен държавен архив	http://www.archives.government.bg
		(Central State Archives)	
3.	Belgija	Rijksarchief in België	http://www.arch.be
		(State Archives of Belgium)	
4.	Cipar	Κρατικό Αρχείο	http://www.mipo.gov.cy/mipo/statearchive.nsf/index_en/index_en?OpenDocument
		State Archives	
5.	Češka	Národní archiv	http://www.nacr.cz
		(National Archive (Czech Republic))	
6.	Danska*	Rigsarkivet	https://www.sa.dk/da
		(The Danish National Archives)	
7.	Estonija*	Rahvusarhiiv	http://www.ra.ee
		(The National Archives of Estonia)	
8.	Finska	Arkistolaitos	https://www.arkisto.fi
		(The National Archives of Finland)	
9.	Francuska	Les Archives Nationales	http://www.archives-nationales.culture.gouv.fr
		(National Archives of France)	
10.	Grčka	γενικά αρχεία του κράτους	http://www.gak.gr
		General State Archives	
11.	Irska	Chartlann Náisiúnta na hÉireann	http://www.nationalarchives.ie
		(The National Archives of Ireland)	http://www.gahetna.nl
12.	Italija	Archivio centrale dello Stato	http://acs.beniculturali.it
		(The Central Archives of the State)	
13.	Latvija	Latvijas Nacionālā arhīva	http://www.latvijasarhivi.lv
		(Latvian National Archive)	https://www.arhivi.gov.lv
14.	Litva	Lietuvos centriniis valstybės archyvas	http://www.archyvai.lt/lt/lcva.html

		(Lithuanian Central State Archives)	
15.	Luksemburg	Archives Nationales de Luxembourg	http://anlux.public.lu/fr.html
		(National Archives of Luxembourg)	
16.	Malta	L-Arkivji Nazzjonali ta' Malta	https://secure2.gov.mt/nationalarchives/Default.aspx?page_info_id=99
		(The National Archives of Malta)	https://nationalarchives.gov.mt/default.aspx
17.	Mađarska	Magyar Nemzeti Levéltár	http://mnl.gov.hu/ol
		(The Hungarian National Archives)	
18.	Nizozemska	Nationaal Archief	http://www.nationaalarchief.nl
		(National Archive of the Netherlands)	
19.	Njemačka	Das Bundesarchiv	http://www.bundesarchiv.de/DE/Navigation/Home/home.html
		(The Federal Archives)	https://www.ersterweltkrieg.bundesarchiv.de
20.	Poljska	Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych	https://www.archiwa.gov.pl/pl
		(Polish State Archive)	
21.	Portugal	Arquivo Nacional da Torre do Tombo	http://antt.dglab.gov.pt
		(Torre do Tombo National Archive)	
22.	Rumunjska	Arhivele Naționale ale României	http://arhivelenationale.ro/site
		National Archives of Romania	
23.	Slovačka	Slovenský národný archív	http://www.minv.sk/?slovensky-narodny-archiv-1
		(Slovak National Archives)	
24.	Slovenija	Arhiv Republike Slovenije	http://www.arhiv.gov.si
		(The Archives of the Republic of Slovenia)	
25.	Španjolska		http://www.mecd.gob.es/cultura-mecd/areas-cultura/archivos/portada.html;jsessionid=15DDCCBD9C689C73A0ACA773FE98D664#
26.	Švedska	Riksarkivet	https://riksarkivet.se
		(The National Archives of Sweden)	
27.	Ujedinjeno Kraljevstvo	The National Archives	http://www.nationalarchives.gov.uk

Nakon detaljnog pregledavanja svake pojedine web stranice nacionalnih arhiva navedenih u Tablici 1. iz daljeg istraživanja izostavljeni su nacionalni arhivi slijedećih država: Grčke, Latvije i Poljske. Razlozi su slijedeći:

Nacionalni arhiv Grčke na svojoj web stranici ima obavijest *Želimo vas obavijestiti da zbog tehničkih problema postoji ograničen pristup web stranici Generalnog državnog arhiva*. Nacionalni arhiv Latvije posjeduje dvije web stranice, jednu staru i jednu novu. Prilikom posjete stare web stranice (<http://www.latvijasarhivi.lv>) dobivena je obavijest: *Ovo je stara stranica Nacionalnog arhiva Latvije. Na ovoj web stranici nema novih informacija od kolovoza 2015., a web-lokacija radi u arhivskom načinu rada. Nova stranica Nacionalnog arhiva Latvije je www.arhivi.gov.lv*. Odlaskom na novu web stranicu ustanovljeno je kako je u izradi (*Stranica je u izradi. Privremeno možete posjetiti našu staru početnu stranicu.*). Web stranica nacionalnog arhiva Poljske u trenutku pregleda (u nekoliko navrata) nije bila u funkciji.

Također je prilikom pregledavanja ustanovljeno kako od ukupno 27 ispitanih nacionalnih arhiva, 3 nacionalna arhiva nemaju svoju web stranicu (Ciparski, Slovački, Španjolski) nego sadržaj objavljuju na stranicama ministarstava, te su uključeni u daljnju analizu (Ciparski i Slovački), jer je moguće dobiti potrebne informacije za istraživanje. Španjolski arhiv je izostavljen iz daljnje analize jer je ustanovljeno kako je prema *Royal Decree 1708/2011* od 18. studenog uspostavljen španjolski arhivski sustav u kojem Ministarstvo upravlja državnim arhivima, ali postoje i arhivi kojima upravljaju autonomne zajednice, te ne postoji stranica nacionalnog arhiva, već službena stranica španjolskog Ministarstva obrazovanja, kulture i sporta. Stranica Nacionalnog arhiva Slovačke egzistira na stranici Ministarstva unutarnjih poslova Republika Slovačke, dok stranica Nacionalnog arhiva Slovenije funkcionira u sklopu Ministarstva kulture Republike Slovenije.

Prilikom pretraživanja korišten je automatski *Google Translator* jer se time zadržava struktura web stranice s originalnim značajkama, dok se prebacivanje na dostupnom prijevodu unutar ponude stranice neki elementi gube i dobivaju se nepotpune informacije. Navedeno je urađeno iz slijedećeg razloga: prilikom istraživanja je ustanovljeno kako, ukoliko se koristi mogućnost prebacivanja jezika na samoj stranici na engleski jezik (što svi arhivi imaju), struktura stranice se u većem broju slučajeva mijenja i/ili nema dostupnog sadržaja za sve elemente na stranici, što nije slučaj prilikom korištenja *Google Translator*-a. Navedena aplikacija je korištena samo kao orijentacijski prijevod radi shvaćanja sadržaja, ne kao doslovni prijevod.

Tablica 2. Dobiveni rezultati navedenih nacionalnih arhiva o njihovim edukativnim djelatnostima dostupnim na web stranici

Država		Poseban dio za edukaciju	Online interaktivni sadržaj	Virtualna/online izložba	Sadržaj za studente/učenike i/ili učitelje/nastavnike/profesore	Tekstualni o tematski edukativni sadržaj	Vodene ture u arhivu	Izložbe unutar muzeja	Radionice	Digitalizirani dokumenti/online katalog
Austrija	Österreichisches Staatsarchiv	-	-	-	-	+	+	+	-	+
Bugarska	Централен държавен архив	-	-	+	-	-	-	+	-	+
Belgija	Rijksarchief in België	-	+	+	+	+	+	+	-	+
Cipar	Κρατικό Αρχείο	-	-	-	-	-	-	-	+	-
Češka	Národní archiv	-	-	+	+	-	+	+	-	+
Danska	Rigsarkivet	+	+	+	+	+	-	+	-	+
Estonija*	Rahvusarhiiv	+	+	+	+	+	+	+	+	-
Finska	Arkistolaitos	-	-	+	-	+	-	-	-	+
Francuska	Les Archives Nationales	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Irska	Chartlann Náisiúnta na hÉireann	-	+	+	-	-	-	+	-	+
Italija	Archivio centrale dello Stato	+	-	-	+	-	+	+	-	+
Litva	Lietuvos centrinių valstybės archyvas	+	-	+	+	+	+	+	+	-
Luksemburg	Archives Nationales de Luxembourg	+	-	-	+	-	+	-	+	+
Malta	L-Arkivji Nazzjonali ta' Malta	-	-	-	-	-	+	-	-	-
Mađarska	Magyar Nemzeti Levéltár	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Nizozemska	Nationaal Archief	+	+	-	+	+	+	+	+	+
Njemačka	Das Bundesarchiv	-	+	+	+	+	+	+	+	+
Portugal	Arquivo Nacional da Torre do Tombo	-	-	+	+	-	+	-	+	-
Rumunjska	Arhivele Naționale ale României	-	-	-	-	-	-	+	-	+
Slovačka	Slovenský národný archív	-	-	-	-	-	-	+	+	-
Slovenija	Arhiv Republike Slovenije	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Švedska	Riksarkivet	-	+	-	+	+	+	+	+	-
Ujedinjeno Kraljevstvo	The National Archives	+	+	+	+	+	+	+	+	+

3.1.1. Objašnjenje zadanih kriterija istraživanja i princip plus/minus

Prije analize web stranica nacionalnih arhiva zadano je 7 kriterija za koje se pretpostavlja da bi svaki arhiv trebao ispuniti kao dio svoje edukativne djelatnosti. Druga dva kriterija (Virtualna/digitalna izložba i Digitalizirani dokumenti/online katalog) su dodana naknadno, odnosno tijekom analize web stranica nacionalnih arhiva, jer je uočeno kako im veliki broj arhiva pridaje važnost kao dijelu komunikacije s korisnicima.

Kriteriji pomoću kojih je napravljena usporedna analiza su sljedeći:

1. Poseban dio za edukaciju

Ispituje se postoji li edukativni dio, vidljiv prilikom otvaranja web stranice arhiva na početnoj naslovnoj strani, u glavnoj izbornoj traci, čijim se klikom otvara mogućnost daljnjeg izbora sadržaja vezanog za edukaciju koju arhiv pruža.

2. Online interaktivni sadržaj²²

Ispituje se pruža li arhiv na svojoj web stranici interaktivni sadržaj vezan za arhivsko gradivo koje posjeduje. To su najčešće video edukativni sadržaj, kvizovi, igrice i slično.

3. Virtualna/digitalna izložba

Pod virtualnom/digitalnom izložbom podrazumijeva se postojanje digitalnog kataloga izložbe održane u arhivu i/ili izložbe napravljene direktno u svrhu online prikaza i/ili postojanje virtualne izložbe po kojoj je moguća virtualna šetnja i razgledanje.

4. Sadržaj za studente i učenike i/ili profesore

Propituje se pruža li arhiv na svojoj web stranici informacije o edukativnim programima za studente i učenike i/ili učitelje/profesore o programima posebno namijenjenima korištenju u nastavne svrhe.

5. Tekstualni, tematski edukativni sadržaj

Ovim kriterijem se utvrđuje iskazuje li arhiv na svojoj web stranici da ima pisani edukativni sadržaj na teme vezane za arhiv i njegovo gradivo u posjedu.

---

²² Neki od arhiva imaju online edukativni sadržaj koji nije direktno na njihovoj stranici niti je poveznica do njega na vidljivom mjestu na stranici. Takvim arhivima je u kategoriji Online interaktivni sadržaj dodijeljen minus (-), a ne plus (+) iz razloga što nije poznato da li dodatne stranice održava sami arhiv i da li su uopće njegova tvorevina (npr. Finska i Irska).

6. Vođene ture u arhivu

Ovime se istražuje postojanje informacija o organiziranim vodstvima unutar arhiva (vrijeme održavanja, cijena po osobi, dozvoljeni broj polaznika u grupi, tematska vodstva, specijalna vodstva ili jezik na kojem se održavaju i srodne informacije).

7. Izložbe unutar muzeja

Ovime se utvrđuje pružaju li arhivi na svojoj web stranici informacije o održavanju izložbe/izložbi unutar muzeja, o sadašnjoj, prošloj ili budućoj izložbi/izložbama, bilo putem najave, u arhivskim obavijestima, u dijelu publiciranih kataloga izložaba i slično.

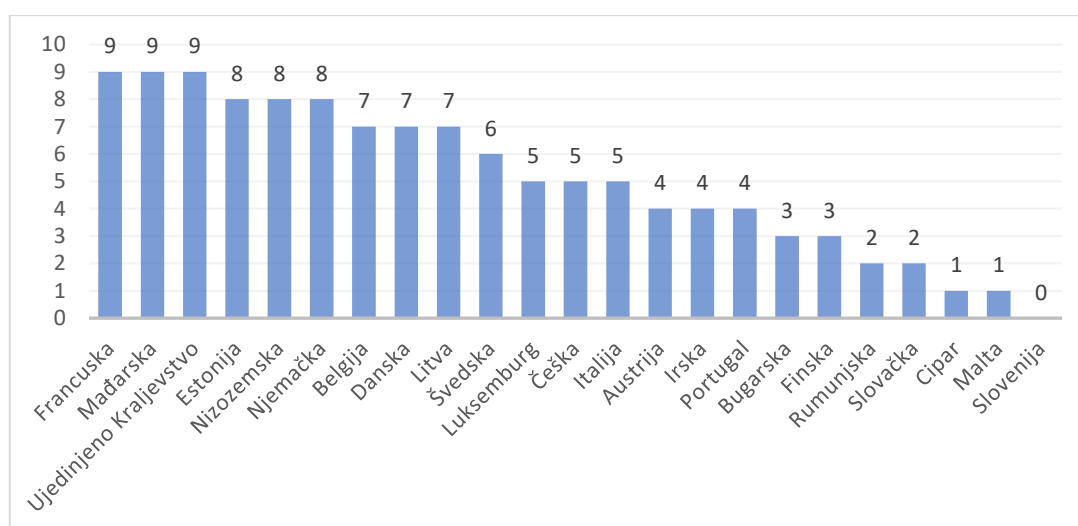
8. Radionice

Ovom kategorijom konstatira se postojanje informacija o organiziranim radionicama unutar arhiva (vrijeme održavanja, cijena po osobi, dozvoljeni broj polaznika u grupi, teme radionica i srodne informacije).

9. Digitalizirani dokumenti/online katalog

Ovaj kriterij je zadovoljen ako arhiv na svojoj web stranici ima neke od digitaliziranih dokumenta iz svog fonda i/ili online dostupan katalog gradiva za pretraživanje.

3.1.2. Numerička analiza dobivenih rezultata prema zadanim kriterijima

Grafikon 1. Države nacionalnih arhiva s najviše dostupnih podataka (na web stranici) o edukativnoj djelatnosti nacionalnog arhiva

Grafikon 1. govori koje države, odnosno njihovi nacionalni arhivi zadovoljavaju koliko određenih kriterija. Na svojim web stranicama 3 nacionalna arhiva zadovoljavaju 9 određenih kriterija (nacionalni arhiv Francuske, Mađarske i Ujedinjenog Kraljevstva), 3 nacionalna arhiva 8 određenih kriterija (Estonija, Nizozemska, Njemačka), 3 nacionalna arhiva 7 određenih kriterija (nacionalni arhiv Belgije, Danske i Litve), samo 1 nacionalni arhiv 6 određenih kriterija (nacionalni arhiv Švedske), 3 nacionalna arhiva 5 određenih kriterija (nacionalni arhiv Luksemburga, Češke i Italije), 3 nacionalna arhiva 4 određena kriterija (nacionalni arhiv Austrije, Irske i Portugala), 2 nacionalna arhiva 3 određena kriterija (nacionalni arhiv Bugarske i Finske), 2 nacionalna arhiva zadovoljavaju 2 određena kriterija (nacionalni arhiv Rumunjske i Slovačke), dok nacionalni arhivi Cipra i Malte zadovoljavaju svega jedan određeni kriterij od mogućih 9, a nacionalni arhiv Slovenije ne zadovoljava ni jedan od navedenih kriterija.

Tablica 3. Postotak koji pojedini kriterij (količina pluseva) zauzima u odnosu na cjelokupni broj istraženih arhiva

<i>Arhivi</i>	<i>Kriterij</i>	<i>Postotak</i>
3	9	13,04%
3	8	13,04%
3	7	13,04%
1	6	4,35%
3	5	13,04%
3	4	13,04%
2	3	8,70%
2	2	8,70%
2	1	8,70%
1	0	4,35%
23		100,00%

Iz Tablice 3. je vidljivo kako 13,04% od cjelokupnog broja arhiva zauzimaju nacionalni arhivi koji su zadovoljili 4 kriterija (Austrije, Irske i Portugala), 5 kriterija (Luksemburga, Češke i Italije), 7 kriterija (Belgije, Danske i Litve), 8 kriterija Estonije, Nizozemske i Njemačke) i 9 kriterija (Francuske, Mađarske i Ujedinjenog Kraljevstva).

8,70% od ukupno 23 istražene web stranice arhiva pripada redom arhivima koji su zadovoljili 1 kriterij (Malta i Cipar), 2 kriterija (Slovačka i Rumunjska), 3 kriterija (Finska i Bugarska).

S najmanjim postotkom od 4,35% nalaze se arhivi redom sa 6 ispunjenih kriterija (Švedska) i sa 0, tj. bez ijednog ispunjenog kriterija (Slovenija).

Tablica 4. Imaginarna ocjena prema količini pluseva s prikazom broja ocijenjenih arhiva

Broj pluseva	Ocjena	Broj arhiva
9 i 8	Odličan	6
7 i 6	Vrlo dobar	4
5 i 4	Dobar	6
3 i 2	Dovoljan	4
1 i 0	Nedovoljan	3

Ako odredimo da su 9 i 8 pluseva Odličan, 7 i 6 Vrlo dobar, 5 i 4 Dobar, 3 i 2 plusa Dovoljan, a 1 i 0 Nedovoljan (Tablica 4), vidljivo je kako u ocjenu Odličan pripada 6 nacionalnih arhiva (Francuske, Mađarske, Ujedinjenog Kraljevstva, Estonije, Nizozemske i Njemačke), u ocjenu Vrlo dobar pripadaju 4 nacionalna arhiva (Belgije, Danske, Litve i Švedske), u ocjenu Dobar pripada 6 nacionalnih arhiva (Luksemburga, Austrije, Češka, Irske, Italije i Portugala), u ocjenu Dovoljan također pripada 4 nacionalnih arhiva (Bugarske, Finske, Rumunjske i Slovačke), dok ocjeni Nedovoljan pripadaju 3 nacionalna arhiva (Cipra, Malte i Slovenije).

Grafikon 2. Prikaz postotka arhiva s dodijeljenom ocjenom

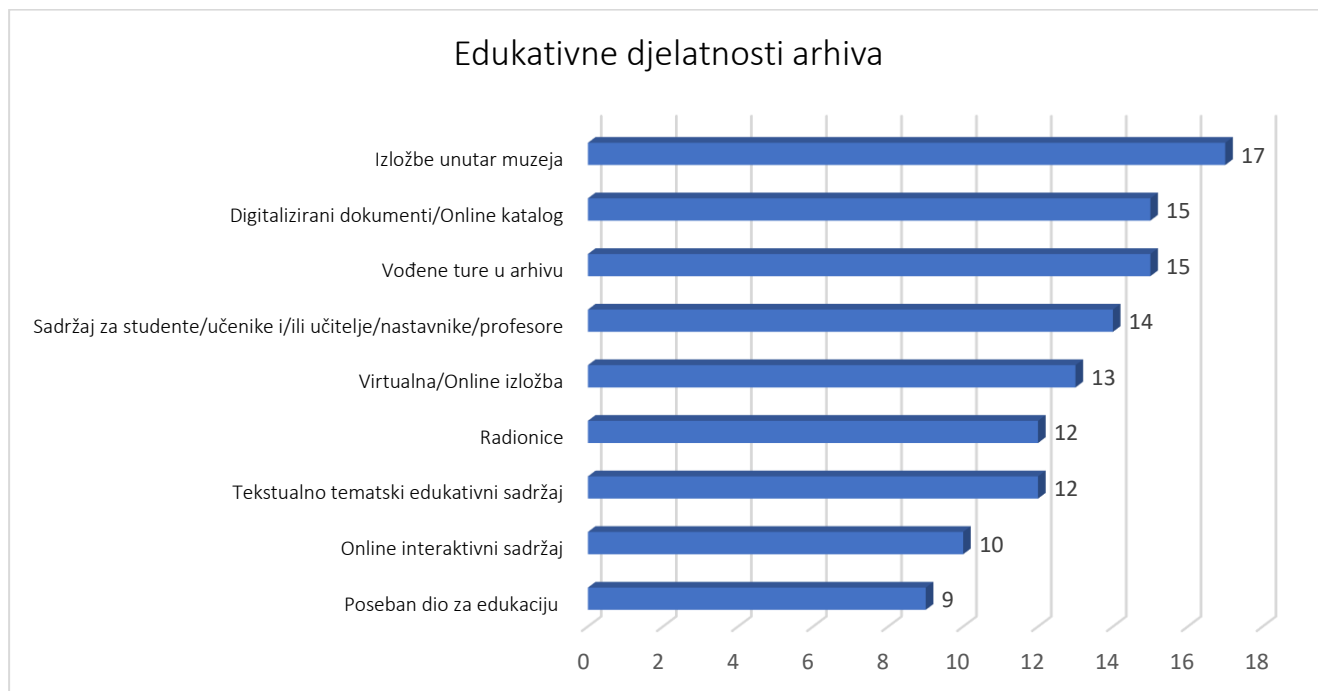
Na Grafikonu 2. vidljivo je kako je samo 26% stranica nacionalnih arhiva od ukupno 100% zadovoljilo sve ili većinu (8) navedenih kriterija. Nadalje, ocjenu Vrlo dobar dobilo je 18% stranica nacionalnih arhiva, 26% posto njih ocjenu Dobar, 17% Dovoljan i najmanji postotak u iznosu od 13% ocjenu nedovoljan.

Grafikon 3. Postotak nacionalnih arhiva s najvećim brojem zadovoljenih kriterija (najviše pluseva u istraživanju)

Od 23 arhiva njih 3 imaju 9 pluseva, što podrazumijeva da su posjeduju svih 9 određenih kriterija. To je 13% nacionalnih arhiva sa razvijenim informacijama o edukativnim djelatnostima na svojim web stranicama. Upravo tih 13% ispitanih arhiva bit će detaljnije obrađeno u sljedećim poglavljima, kao primjeri dobre edukativne prakse i informacijske komunikacije u online okruženju. Navedeni arhivi su: Nacionalni arhiv Francuske, Nacionalni arhiv Mađarske i Nacionalni arhiv Ujedinjenog kraljevstva.

3.1.3. Sadržajna analiza web stranica ispitanih nacionalnih arhiva

Grafikon 4. Broj arhiva koji ispunjavaju određene kategorije edukativne djelatnosti

Od 23 ispitana nacionalna arhiva na svojim web stranicama najviše arhiva ima informacije o izložbama održanim unutar arhiva, njih 73,91% (Austrija, Bugarska, Belgija, Češka, Danska, Estonija, Francuska, Irska, Italija, Litva, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Rumunjska, Slovačka, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo). Na svojoj web stranici 65,21% nacionalnih arhiva ima i dostupne digitalizirane dokumente i/ili online kataloge gradiva arhiva (Austrija, Bugarska, Belgija, Češka, Danska, Finska, Francuska, Irska, Italija, Luksemburg, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Rumunjska, Ujedinjeno Kraljevstvo). Slijede informacije o vodstvima unutar arhiva koje imaju web stranice 65,21% nacionalnih arhiva (Austrija, Belgija, Češka, Estonija, Francuska, Italija, Litva, Luksemburg, Malta, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo). Edukativni sadržaj posebno namijenjen učenicima/studentima i/ili učiteljima/nastavnicima/profesorima posjeduje 60,08% web stranica arhiva (Belgija, Češka, Danska, Estonija, Francuska, Italija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo). Informacije o odražavanju, vrsti, namjeni i temama radionica nalazimo na 12 web stranica nacionalnih arhiva od ukupno 23 ispitanih (Cipar, Estonija, Francuska, Litva, Luksemburg, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Slovačka, Švedska, Ujedinjeno

Kraljevstvo). Virtualno dostupne izložbe posjeduje također 56,52% arhiva (Bugarska, Belgija, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Irska, Litva, Mađarska, Njemačka, Portugal, Ujedinjeno Kraljevstvo), Tekstualno-tematskog edukativnog povijesnog sadržaj posjeduje 12 arhiva, njih 52,17% (Austrija, Belgija, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Litva, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo). Online interaktivni sadržaj ima 10 stranica nacionalnih arhiva, to je manje od pola ispitanih arhiva - njih 43,47% (Belgija, Danska, Estonija, Francuska, Irska, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo). Najmanje ispitanih arhiva, njih 9 (39,13%) na svojoj web stranici u glavnom ili pod glavnom izborniku ima poseban dio za obrazovnu djelatnost arhiva (Češka, Danska, Estonija, Francuska, Italija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Nizozemska, Ujedinjeno Kraljevstvo).

Tijekom sadržajne analize primijećeno je kako je pitanje arhivskog sustava usko povezano s pitanjem nadležnosti i ustroja nacionalnog arhivskog sustava i arhivske službe. Neki područni, gradski i komunalni arhivi podređeni su središnjoj gradskoj upravi, ovisno o upravnom ustroju pojedine zemlje, dok na primjer u nekim državama postoje dvije razine (savezna i pokrajinska) koje zadržavaju samostalnost. Treći primjer su zemlje koju su preuzele srednje rješenje arhivskog sustava a to je da određeni stupanj autonomije imaju i mjesne i upravne jedinice. U organizacijskom pogledu arhivska služba je podvrgnuta određenom ministarstvu (npr. kulture: Danska, Francuska, Nizozemska, Mađarska), nekom međunarodnom resoru (Austrija) ili pak izravno vladi (Austrija, Irska). Nadalje, u europskim zemljama postoje zasebna ravnateljstva ili arhivske uprave nadležnog ministarstva ili pri Vladi. U većem broju zemalja postoji i Arhivsko vijeće.²³

Nacionalni arhiv Austrije sastoji se od više repozitorija i pored zajedničkih službi ima i zasebne. Pod kontaktima i zaduženjima postoji jedna osoba koja radi *Unterricht/Kultus*, što jedino upućuje na obrazovanje, ali je pitanje da li je ona zadužena za obrazovanje onih koji dolaze u arhiv raditi ili samih korisnika arhiva/posjetitelja. Za edukativnu djelatnost arhiva pronađen je podatak u publikacijama o izložbama unutar muzeja, zatim pod servisnom službom informacije o vodstvima, ali nešto više o edukativnim programima unutar arhiva nema podataka. Još jedan kriterij koji je stranica austrijskog arhiva zadovoljila jeste kriterij tematskog, tekstualnog sadržaja, pa tako pod *Topics* na stranici se može pronaći obilje

---

²³ Kolanović, J. Osnovna načela i smjernice nacrtu novoga arhivskog zakona. // Arhivski vjesnik 37(1994), str. 50 (Preuzeto s <http://hrcak.srce.hr/65644>)

podataka na određene povijesne teme (npr. *Art and Culture in the First Republic - The Basics* i *90 years of the Republic in the Austrian State Archives*).

Nacionalni arhiv Bugarske ispunjava tri navedena kriterija, od mogućih devet. Na početnoj stranici arhiva postoji poseban dio *Exhibitions* čijim se klikom otvara nova stranica s informacijama o trenutnoj izložbi u arhivu i u desnom gornjem kutu mogućnost odlaska na *Digital exhibitions*, a u lijevom gornje kutu mogućnost izbora godine koja pruža informacije o izložbama održanima odabrane godine.

Nacionalni arhiv Belgije ima sedam ispunjenih kriterija koji se na web stranici nalaze u raspršenom izdanju, tj. nisu objedinjeni na jedno mjesto, jer stranica nema posebnu kategoriju vezanu za edukaciju. Te se pod *Online resources* mogu pronaći podaci o izložbama, u *Practical information* informacije o vodstvima. U dijelu namijenjenom učiteljima pod nazivom *Teachers* nalaze se kategorije: *History subjects*, *Virtual expositions*, *Reproductions* i *Guided tours*. U ponudi za pretraživanje arhiva i njegovog sadržaja kao edukativni sadržaj može se izdvojiti tematski dio koji poveznicom vodi do pretraživačkog, online kataloga koji je ujedno i izvor informacija za željene teme. Interaktivni sadržaj se nalazi također na posebnoj stranici koja se otvara prilikom klika na tematski sadržaj koji je u posebnoj ponudi za učitelje/nastavnike/profesore.²⁴

Nacionalni arhiv Cipra ispunjava samo jedan od navedenih kriterija. Riječ je o informacijama o radionicama koje se održavaju u arhivu i to pod *Events* (npr. *Educational Lab for Students*, *Workshop with students of the Asinou Regional Primary School*).

Na stranicama **Nacionalnog arhiva Češke** pod djelom *Archival Activities – Guide* nalazi se popis edukativnih aktivnosti koje obavlja arhiv. One obuhvaćaju: izložbe, učenje u sobama za čitanje, dogovorene ekskurzije/obilaske za škole i studente, znanstvene i pedagoške aktivnosti.²⁵ Odgovorna osoba je ujedno na čelu odjela *Department of photo-, phono-, cinematographic and public services of the 8th Department*, što nam pokazuje kako arhivska pedagogija još uvijek spada pod druge djelatnosti arhiva, nije samostalna već pripada odjelu za javno djelovanje.

---

²⁴ Archives 14-18 en Wallonie, <http://14-18-wallonie.arch.be/accueil> (03.01.2018.)

²⁵ *It allows the use of stored archive collections and collections by the public as well as public authorities: directly, studying in the study rooms (...), archival material is provided to broad and professional public in the form of exhibitions (...), excursions for secondary and university students have always been a common concern (...). Scientific and pedagogical activities; Professional archivists can use archived collections and collections to make their own scientific, pedagogical and popularization activities, resulting, among other things, in editions and professional publications.* Izvor: <http://www.nacr.cz/en/o-nas/pruvodce-cinnostmi-archivu> (02.12.2017.)

Nacionalni arhiv Danske je jedan od odličnih primjera online edukativnog sadržaja web stranice koja pruža jako kvalitetan i obiman edukativni sadržaj prilagođen različitim uzrastima. Također ima mogućnost izrade personaliziranog profila profesora, čime se dobiva pristup dodatnom sadržaju vezanog za teme na relaciji arhiv-škola (nastavni sadržaj). U arhivu ne postoji posebna služba koja se bavi pedagoškim aktivnostima, već iste obavlja *User Service and Communication*. Među nabrojanim zadacima odjela treba izdvojiti sljedeće kao potencijalne pedagoške koji bi trebali djelovati separatno: *archive guidance, education and training, course and educational activities, exhibitions, crowdsourcing i collaboration with users*. Online interaktivni sadržaj koji ovu stranicu nacionalnog arhiva čini posebnom je program *Aargang 0*²⁶. *Aargang 0* je nastavni materijal usmjeren na osnovnu i srednju školu i obrazovanje mladih koji omogućuju aktivno sudjelovanje s izvornim materijalima u središtu web stranice. Materijal interaktivno prati živote sedam različitih osoba u dobi do 25. god. (rođenih početkom 21. st.), od njihovog rođenja (za koje postoje arhivski izvadci rođenih), preko školovanja do zapošljavanja.

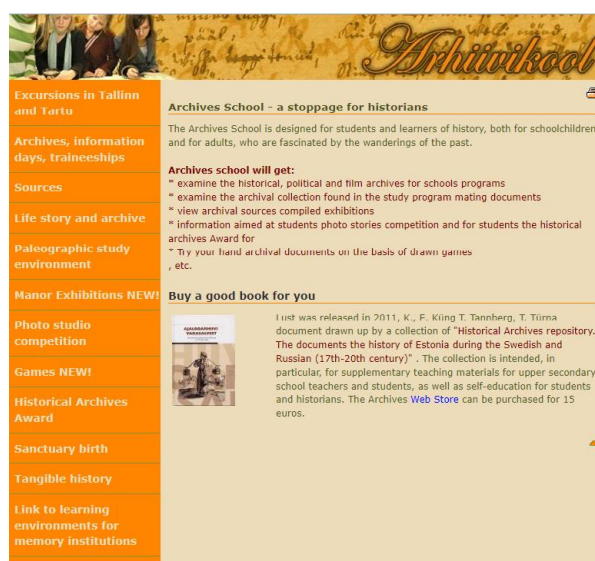
Slika 3. Online interaktivni edukativni kutak danskog arhiva

Nacionalni arhiv Estonije u izborniku *Archives School* ima izbor gdje možemo vidjeti kako Arhiv u Tartu nudi razne programe za ciljne skupine, od obilaska, rasprave do tematskih radionica. U ponudi su također i besplatne ekskurzije u trajanju od sat i pol. Nadalje, pilot projekt *Adventures in the archives* kojeg objašnjavaju na sljedeći način:

²⁶ Online interaktivni sadržaj nacionalnog arhiva Danske je program *Aargang 0* koji se nalazi na web stranici: <http://www.aargang0.dk/Forside>

Zamislite grupu studenata s modernim pametnim uređajima i pustite ih da nestanu iz arhivskih zidova kako bi uhvatili skriveno blago povijesti, istražili arhive s raznovrsnim radnim odjeljcima i otkrili kako se naš kulturni identitet razvio i kako se obilježja tog identiteta čuvaju za budućnost. Nastat će film koji je pun uzbuđenja i novog duha arhivskog obrazovanja!²⁷ Također imaju kutak za profesore za dodatne informacije o nastavnim lekcijama koje se mogu kombinirati sa sadržajem arhiva. Od izložbene djelatnosti zanimljivo je kako u ponudi imaju i putujuće izložbe koje se mogu unajmiti i izložbe koje su namijenjene baš školskom uzrastu i posudbi školama. Na web stranici je također jedan dio posvećen digitalnom arhiviranju, gdje se (iako pomalo zakopano u sadržaju) može pronaći zanimljiv link koji vodi neke vrste online pretraživačkog servisa, koji pod kategorijom *Education and Learning Activities*²⁸ skriva put do novog ruha edukativnog sadržaja vezanog za arhive pod nazivom *Arhiivikool*.²⁹ Uistinu nije jasno zašto jedna takva edukativna stranica ne stoji na samoj stranici arhiva, tj. poveznica na nju ili bilo kakvi tekst opisa s naznakom njenog postojanja, jer je odličan primjer onoga što bi svaki arhiv trebao imati.

Slika 4. Edukativni sadržaj namijenjen školama, Arhiivikool

²⁷ *Imagine a group of students with modern smart devices and let them disappear from archival walls - capture the hidden treasures of history, explore the archives with varied work sections, and discover how our cultural identity has evolved and how the hallmarks of this identity are kept for the future. It will become a movie that is full of excitement and a new spirit of archival education.*

²⁸ Online pretraživački servis nacionalnog arhiva Estonije, koji sadrži pretragu prema lokalnoj povijesti, genealogiji, edukativnim aktivnostima, knjižnicama i slično: <http://www.ra.ee/vau/index.php/en/page/article/index?menuId=20>

²⁹ Interaktivna web stranica o edukativnim aktivnostima arhiva u Estoniji: <http://www.eha.ee/arhiivikool>

Stranica **nacionalnog arhiva Finske** je najnaprednija po pitanju online i digitaliziranih usluga. Osim što ima digitalni arhiv dostupan za pretragu, u kategoriji *Online Services and Databases* pruža informacije o svim online dostupnim podatkovnim bazama vezanim za sadržaj arhiva i slične povezane teme (npr. *Astia Network Service*, *Treasury Archive*), o procesima i projektima digitalizacije. Od edukativnih aktivnost arhiv organizira i nastavu izvan arhiva s temama upravljanja dokumentima i organizacije arhiva, na sveučilištima i strukovnim studijima. Nacionalni arhiv finske sudjeluje u projektu *Community as Opportunity* (CO:OP) koji za sekundarni cilj ima uključivanje individua u mogućnosti arhiva, odnosno drugi ključni dio projekta je proučavanje iskustava mladih u arhivu i načina njihova učenja.

Nacionalni arhiv Irske ispunjava četiri od devet zadanih kriterija, a to su: informacije o izložbama unutar muzeja i online izložbama, postojanje digitaliziranih dokumenta i ono najzanimljivije online edukativni sadržaj.³⁰ Na navedenoj stranici edukativnih djelatnosti nacionalnog arhiva pod kategorijom *Education* pruža se mogućnost izbora *Primary education*, *Secondary education*, *HBO and University*, zatim ruta posjeta i pristupačnost, knjiga posjeta i kontakt podaci. Klikom na svaku od navedenih potkategorija otvara se sadržaj s tematskim info-materijalom.

Nacionalni arhiv Italije zadovoljava pet kriterija, jedan od njih je i poseban dio unutar aktivnosti *Educational services* koji sadrži informacije o edukativnim turama, alternativnom školskom radu, fakultetskim vježbenicima i volonterskom servisu. Arhiv sudjeluje u projektu suradnje škola i arhiva, čime osnažuje svoju ulogu kao mjesto povijesne memorije i most pristupa znanju, pojačavajući važnost pisane baštine i priliku za otvaranje novim generacijama. Učenici se s koordinatorima susreću s radom na različitim jezicima, eksperimentiranjem, istraživanjem i sve to u cilju stvaranja istraživačkih vještina i stjecanja znanja.

Nacionalni arhiv Luksemburga u svojoj organizacijskoj strukturi ima posebnu službu koja se bavi edukativnim djelatnostima (*Educational services*). Stranica arhiva pod kategorijom *Discover and learn* pruža informacije o trenutnim izložbama, vođenim turama za grupe i pojedince, o edukativnim radionicama organiziranim za škole i fakultete u svrhu dopune nastavnog sadržaja, te informacije o paleografskom tečaju.

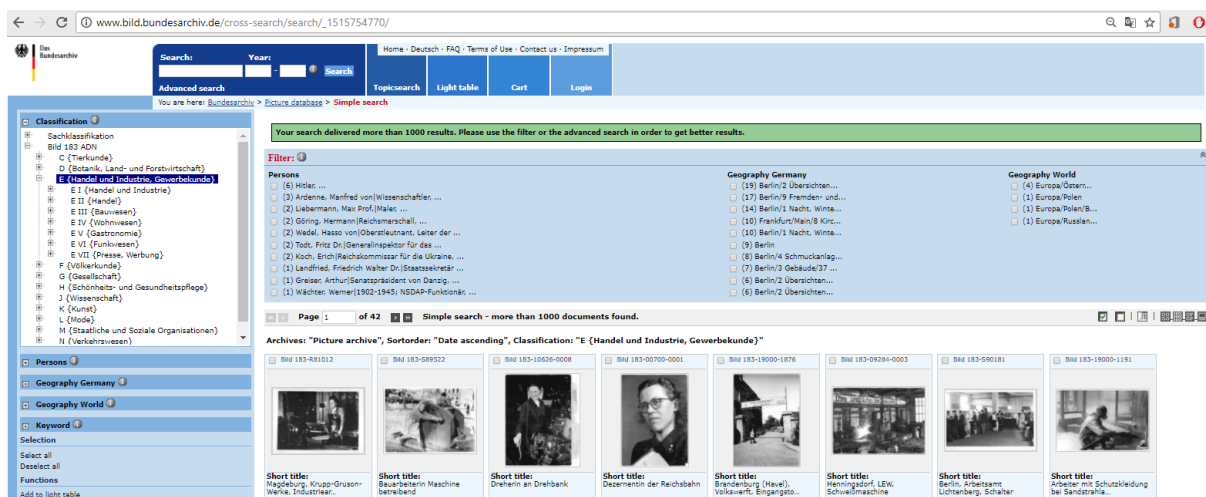
---

³⁰ Stranica sa edukativnim sadržajem i informacijama o istome za nacionalni arhiv Irske: <http://www.gahetna.nl> (13.01.2018.)

Nacionalni arhiv Malte na svojoj web stranici ispunjava samo jedan od određenih istraživačkih kriterija, a to su dostupne informacije o vodstvima u arhivu. Ture su dizajnirane za promicanje svijesti među različitim slojevima društva čime se promiče i vrijednost i uvećava korištenje arhiva kao nacionalnog obrazovnog resursa. Ture kao dio obrazovnog programa za školske posjete iz državnih i crkvenih škola.

Prilikom analize kod **Nacionalni arhiva Nizozemske** je napravljena iznimka i plus se dodijelio za kategoriju posebnog dijela za edukaciju na stranici iako postojeći izbornik se malo razlikuje od ostalih arhiva iste namjene. Naziv je *Knowledge network Information and Archive* i sadrži informacije o platformama koje posjeduju edukativni karakter (*Knowledge platform Architecture and Quality systems*). Nadalje, stranica arhiva ne zadovoljava samo jedan kriterij a to je virtualno dostupne izložbe ili digitalizirane izložbe.

Stranica **Nacionalnog arhiva Njemačke** zadovoljava većinu određenih kriterija (njih 8), što podrazumijeva da je moguće pronaći informacije o edukativnim aktivnostima arhiva, ne pod jednom kategorijom, nego u više njih; ali se može reći kako se većina nalazi pod *Discover. Theme portals* donosi blog o Weimar-ovoj Republici, poveznicu na portal o arhivskom gradivu o I Svjetskom ratu (digitalizirane slike, filmovi, zvukovi), tematski portal s vremenskom crtom i virtualnom izložbom o 25 godišnjici njemačkog ujedinjenja (kartice s osobama, filmovi, glasovi i slike vezani za temu) i ostalo. *Virtual Exhibitions* donosi kronološki, galerijski pregled 190 izložaba održanih u nacionalnom arhivu. Pod *Documents on contemporary history* nalaze se selektirani dokumenti iz arhiva koji prezentiraju određenu temu koja se objavljuje na godišnjicu istog događaja. Arhiv također pruža brojne prilike za upoznavanje arhivskog rada i autentičnih svjedoka njemačke povijesti (dokumenata) kroz izložbe, arhivske izlete, tematska predavanja, filmske i specijalističke događaje, internetske prezentacije i individualna događanja i kroz suradnju sa školama u izvođenju izvanškolskih lekcija. Sve informacije o navedenom nalaze se u potkategoriji *For teachers and students (Historical education work)*.

Slika 3. Baza podataka digitaliziranih slika Nacionalnog arhiva Njemačke

Nacionalni arhiv Portugala na svojoj web stranici od edukativnog sadržaja najviše pažnje posvećuje virtualnim izložbama, čijim pregledom dobivamo i informacije o povijesnim činjenicama na različite teme, o izložbama unutar samog arhiva i tematski razrađen sadržaj s referencama na arhivsko gradivo pohranjeno u arhivu. *Directorate-General for Book, Archives and Libraries* (DGLAB)³¹ pruža objedinjene informacije o uslugama obuhvaćenih kulturnih ustanova, pa prema tome i samog arhiva. Na navedenoj stranici se ujedno mogu pronaći informacije o edukativnoj djelatnosti arhiva.

Nacionalni arhiv Rumunjske ispunjava svega dva zadana kriterija i to su informacije o izložbama koje su razrađene pod *Cultural and scientific activities* te digitalizirane fotografije o kojima se može pronaći u *Funds and collections*.

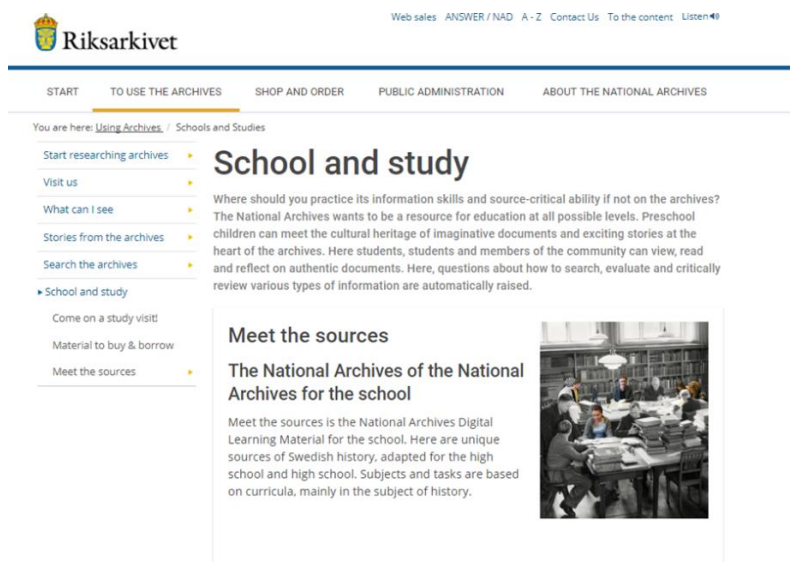
Stranica **Nacionalnog arhiva Slovačke** egzistira na stranici Ministarstva unutarnjih poslova Republika Slovačke. Dostupnošću informacija zadovoljava dva zadana kriterija: izložbe unutar muzeja i radionice (*Conferences, seminars, exhibitions, workshops*).

Nacionalni arhiv Slovenije na svojoj web stranici nema nijedan zadovoljen kriterij edukativne djelatnosti arhiva, što ne znači nužno da unutar samoga muzeja ne postoji. Stranica arhiva funkcionira u sklopu Ministarstva kulture Republike Slovenije.

Nacionalni arhiv Švedske ispunjava šest zadanih kriterija. Na njegovoj web stranici pod *Using the archives* mogu se dobiti informacije o vodstvima unutar arhiva, o sadržaju koji

³¹ Directorate-General for Book, Archives and Libraries (DGLAB) je javno tijelo pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Portugala: <http://dglab.gov.pt>

se može vidjeti, pričicama i aktivnostima namijenjenim školskom uzrastu i studentima. Zanimljiv je tematski dio koje je arhiv pripremio na osnovu dokumenta koje posjeduje na zadanu temu (*Alfred Nobel, Finnish war, Sunshine Olympiadas 1912*) koji profesori mogu koristiti u nastavne svrhe. Arhiv želi biti resurs za obrazovanje na svim mogućim razinama, te stoga učenicima, studentima i članovima zajednice omogućuje razne edukativne programe.

Slika 4. Edukativni kutak s informacijama za škole i fakultete nacionalnog arhiva Švedske

3.2. Neki od primjera dobre edukativne prakse arhiva

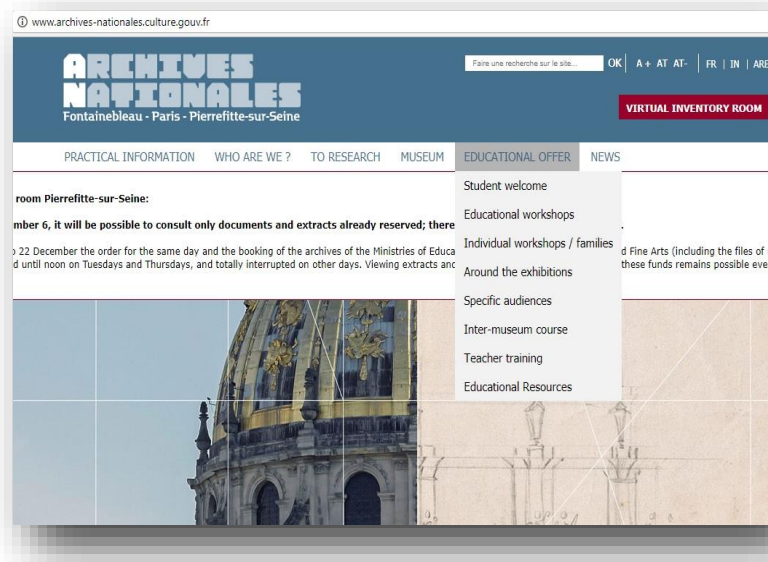
Nacionalni arhivi Francuske, Mađarske i Ujedinjenog Kraljevstva na svojim web stranicama imaju posebne kategorije za edukativnu djelatnost arhiva u kojima su opisani svi dostupni resursi unutar fizičkog arhiva kao i online resursi vezani za pedagogiju. Detaljno su razrađeni po pojedinim potkategorijama, svaki zavisno od sadržaja koji arhiv nudi. Pa tako nacionalni arhiv Francuske pruža detaljne informacije o svojim edukativnim programima namijenjenim osobama s posebnim potrebama, dok nacionalni arhiv Ujedinjenog kraljevstva ima detaljno i razrađen online, interaktivni, edukativni sadržaj za sve uzraste (osnovnoškolce, srednjoškolce, studente i stručnjake) iz kojeg su dobivene informacije i o samim aktivnostima unutar muzeja.

Nacionalni arhiv Francuske se izdvaja sa ponudom za posjetitelje s posebnim potrebama kao jedini od ispitanih koji pruža tako opširne programe, dok nacionalni arhiv Mađarske se izdvaja s posebno reguliranom, odvojenom ponudom. U njegovom izborniku *Arhivska pedagogija* predstavlja poseban set ponuda i kao takva je specifična i po samoj

terminologiji naziva, jer drugi arhivi ne koriste riječ pedagogija (niti izvedenice) za opis edukativnih aktivnosti. Drugi set ponuda je raspoređen pod *Obrazovanje javnosti* i također se sastoji od edukativnih aktivnosti koje pruža arhiv.

3.2.1. Nacionalni arhiv Francuske

Nacionalni arhiv Francuske na svojoj web stranici pruža mogućnost izbora posebnog dijela namijenjenog edukaciji pod nazivom *Education* (stranica na engleskom), *Offre pédagogique* (stranica na francuskom), *Propuestas Pedagógicas* (stranica na španjolskom) i *Obrazovna ponuda* (Google Translate stranice na hrvatski).

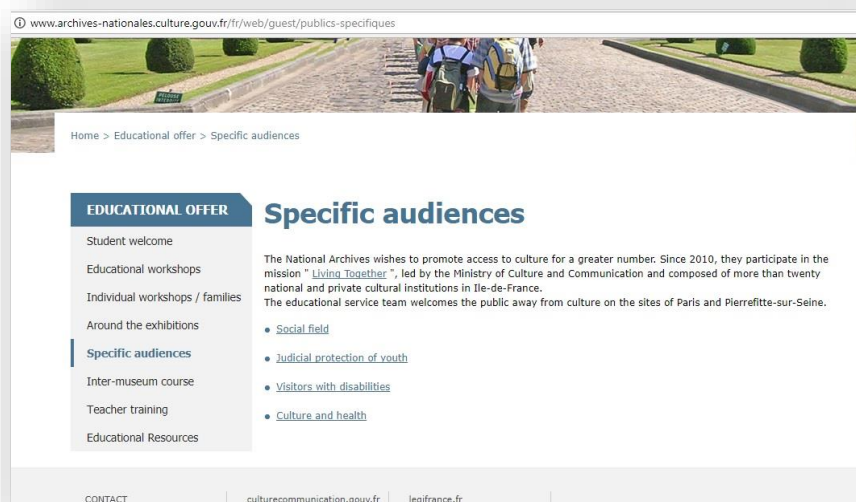

Slika 5. Edukativna ponuda arhiva u Francuskoj

Daljnji izbor su potpoglavlja:

- Studentski otvoreni dani (*Student open days*)
  - pruža informacije o vremenu održavanja otvorenih dana arhiva za studente, o radionicama vezanim za pisanu baštinu i informacije o znanstvenim temama za studente i profesore
- Nastavne radionice (*Teaching workshops*)
  - informacije o radionicama namijenjenima osnovnim i srednjim školama, objašnjenje tematskog pristupa tijekom izvedbe i primjeri - novih radionica (npr. Perspektive papira)

- Individualne i obiteljske radionice (*Individual and family workshops*)
  - informacije o datumima održavanja, temama (Grb, Kugla, Soubise hotel: arhitektura i dekor), uzrast kojem su namijenjene i cijena
- Aktivnosti podrške za izložbe (*Supporting activities for exhibitions*)
  - informacije o trenutnoj izložbi i praćenim ponudama vezanim za izložbu: vođene ture, pedagoške radionice, besplatni posjeti, projekcije filma i slično
- Publika s posebnim potrebama (*Publics with specific needs*)
  - podjela publike po: socijalnoj kategoriji, mladi pod zaštitom (programi za edukatore/stručnjake za sudsku zaštitu mladih), posjetitelji s invaliditetom (npr. program prilagođen slijepima), kultura i zdravlje (programi za zdravstvene, medicinske ustanove i pacijente)
- Posjete između muzeja (*Inter-museum visits*)
  - informacije o dostupnim kursovima za učitelje i njihove učenike s ciljem otkrivanja povijesti, kolekcije i specifičnosti mjesta (npr. Sulejman Veličanstveni i Francis I), te cijene istih
- Tečajevi za učitelje (*Courses for teacher*)
  - informacije o nadolazećim tečajevima koje nudi arhiv (npr. Tajni život toponima – analiza starih karata)
- Nastavni resursi (*Teaching resources*)
  - informacije o obrazovnim setovima i publikacijama koji su pripremljeni u svrhu poboljšanja/pripreme nastavnog sata učitelja, o dostupnim nastavnim predlošcima za cijelu školsku godinu s obrazovnim radionicama

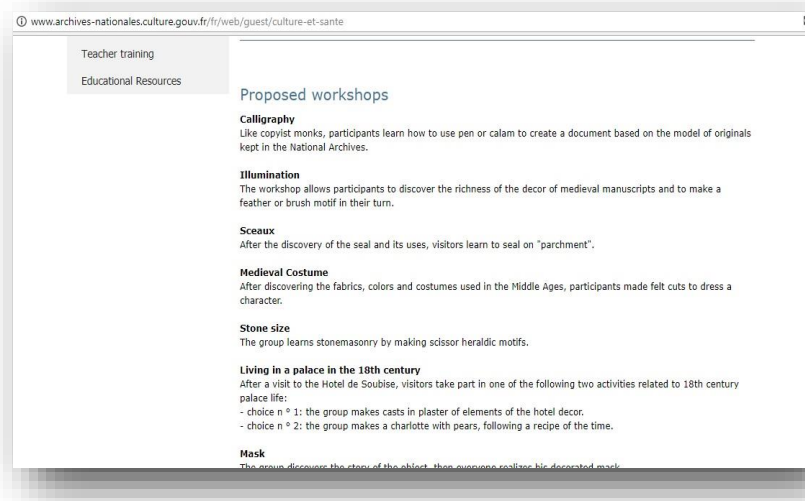
Slika 6. Edukativna ponuda za posebnu publiku Nacionalnog arhiva Francuske

Informacije o vodstvima unutar arhiva pružene su pod kategorijom Muzej. Sadrže lokacije vođenja (*Hôtel de Soubise*, *Hôtel de Rohan* i *Pierrefitte-sur-Seine site*), detalje oko cijene za individualne i grupne posjete i kontakt podatke.

Dostupan je i online katalog gradiva (*Virtual Inventory Room*) u kojem je pretraga olakšana izborom prema temama: umjetnost i umjetnici, ekonomija i financije, edukacija, kultura i društvo, genealogija i biografije, ratovi, ikonografija, naturalizacija i državljanstvo, javni bilježnici Pariza, politika i administracija, religija, gradovi i teritorije.

Nacionalni arhiv Francuske također sudjeluje u projektu PSCE (*Cultural, Educational and Scientific Project 2017-2020; Projet Scientifique Culturel et Éducatif*) kojem je svrha u četiri godine ojačati ulogu arhiva kao znanstvene ustanove temeljene na dokumentarnoj baštini, kao institucije kulturne medijacije koje može informirati najmlađu i najnepovoljniju publiku o građanstvu. Program je osmišljen i kako bi arhiv uspostavio digitalne sfere humanističke znanosti kroz elektronički način arhiviranja, što direktno utječe na promjenu načina korištenja arhiva u sklopu participativnog pristupa sudjelovanja javnosti. Cilj projekta je i poboljšati relevantnost različitih alata kako za online edukativne programe, tako i za koncipiranje izložaba. Arhiv je svoju web stranicu otvorio 2011. god., a već nekoliko godina kasnije dobio modernizirani izgled u sklopu prvog PSCE projekta (održan od 2013-2016), koji je osim stranice donio i računalne promjene (arhivski informacijski sustav, online katalog i razvoj društvenih mreža).

Slika 7. Primjer radionice za polje kulture i zdravlja Nacionalnog arhiva Francuske

Arhiv njeguje i suradnju/prijateljstva s kulturnim i visokoškolskim ustanovama u svrhu zajedničke obrazovne, znanstvene, umjetničke i kulturne promocije. Obrazovna suradnja sa: *Sorbonne Universities*, *University Paris 8* (Arhivistička, knjižnična i digitalna baština), *Vincennes-Saint-Denis*, *Versailles-Saint-Quentin-en-Yvelines University* (Upravljanje pohranom).

Tijekom cijele godine, arhiv organizira niz kulturnih i umjetničkih programa i projekata na svojim lokalitetima, samostalno i/ili u suradnji. Programi su u obliku izložaba, koncerata, radionica, umjetničkih rezidencija, predavanja i slično.

Organizira i niz građanskih rasprava na pojedine teme koje su otvorene svim arhivima, studentima, nastavnicima, predstavnicima lokalnih vlasti i široj javnosti s ciljem obogaćivanja društvenih rasprava dovođenjem aktualnih poslova u kontakt s uspomenu iz prošlosti u svrhu suvremenog napretka.

Video sadržaje događanja, otvaranja, obilježavanja i slično, arhiv objavljuje na DailyMotion³² stranici. Do sada je objavljeno 380 videa.³³ Teme su raznolike i edukativnog su i informativnog karaktera: *Roundtable: International Women's Day*, *André Bizette Lindet, Centaur, 1947*, *Arnaud Bertinet: The exploitation of sources on the Louvre* itd.

³² Dailymotion je tehnološka platforma za razmjenu videozapisa na kojoj više od 300 milijuna jedinstvenih mjesečnih korisnika može istraživati video sadržaj od raznih izdavača. Dailymotion je dostupan širom svijeta, na 18 različitih jezika i 35 lokaliziranih verzija s lokalnim početnim stranicama i lokalnim sadržajem. Nacionalni arhiv Francuske također koristi ovu platformu za objavljivanje video sadržaja: https://www.dailymotion.com/Archives_nationales_Fr (10.01.2018.)

³³ na dan 10.01.2018.

Online interaktivni sadržaj su virtualne izložbe³⁴ u kojima se može šetati i razgledati postav i koncepciju izložbe u 3D virtualnoj percepciji prostora. Interaktivni dio je mogućnost klika na pojedine predmete nakon čega se otvara informativni tekst i uvećana slika samog predmeta koji se nalazi u vitrini i/ili ladici koju je nemoguće prilikom virtualne šetnje jasno vidjeti. Postoji i opcija preskakanja iz sobe u sobu izložbe klikom na prostorni plan arhiva u kojem je izložba smještena.

Pod posebnom kategorijom arhiv nudi tematski pregled dostupnog edukativnog sadržaja koji je prvenstveno preglednik arhivskog gradiva, ali je napravljen tako da je uklopljen i u druge opcije posjetitelju web stranice, osim samog online kataloga, za kojim posežu većinom oni korisnici koji traže određeno arhivsko gradivo. Pa tako klikom na *Thematic files* može se doći do informacija o temi *Second World War History Committee Archives - Domestic Resistance: Movements, Networks, Political Parties and Unions*.

U organizaciji rada nacionalnog arhiva Francuske djeluje *Direction des publics* čiji je zaseban odjel pod nazivom *Département de l'action culturelle et éducative Musée des Archives nationales* (u daljnjem tekstu: Obrazovna služba) zadužen za organizaciju i provedbu edukativnih aktivnosti arhiva.

Obrazovna služba nacionalnog arhiva Francuske nudi vodstva i radionice namijenjene otkrivanju različitih povijesnih razdoblja temeljem proučavanja izvornih dokumenta. Program se odvija na dvije lokacije: na mjestu *Pierrefitte-sur-Seine*, gdje su aktivnosti koncipirane oko javnih arhivskih fondova nakon 1790. godine i u Parizu gdje obrazovna služba nudi radionice vezane uz arhive srednjeg vijeka i *Ancien Régime*. Za 2016. godinu obrazovna služba broji oko 11.700 učenika koji su prošli kroz programe, 576 učitelja i nastavnika u okviru usavršavanja i 698 osoba kao dio specifičnih akcija.

Nadalje, Obrazovna služba djeluje zajedno s nastavnicima raznih disciplina (povijest, pismo, znanost, umjetnost, jezici) u svojim obrazovnim projektima, usklađujući svoje aktivnosti s razinom nastavnika u svrhu napretka nastave i programa nacionalnog obrazovanja; te u skladu sa suradnjom organizira i posjete i određene aktivnosti posebno prilagođene umjetničkom i kulturnom obrazovanju i interdisciplinarnom praktičnom podučavanju. Često imaju i obuke za same nastavnike kako bi im omogućili napredovanje i usavršavanje na raznim područjima iz arhivske prakse. Tako je npr. radionica pod nazivom

---

³⁴ Nacionalni arhiv Francuske na svojoj web stranici, u kategoriji News, pruža mogućnost pregleda virtualnih izložaba: <http://www.archives-nationales.culture.gouv.fr/web/guest/visites-virtuelles> (07.01.2018.)

Tajni život toponima, namijenjena onima koji žele naučiti više o animiranju kartografskih dokumenata i o njihovom specijaliziranom rječniku.

3.2.2. Nacionalni arhiv Mađarske

Jedan od ključnih ciljeva nacionalnog arhiva Mađarske je prezentiranje dokumenta kulturne baštine zemlje koji su sačuvani u zbirkama, i to u obliku izvanškolskog obrazovanja, posebno nastavnicima i studentima i svim zainteresiranim.

Sukladno tome, Nacionalni arhiv Mađarske na svojoj web stranici pruža mogućnost izbora *Services* (Google Translate na hrvatski), *Szolgáltatások* (na mađarski) koji dalje vodi do izbora *Archives pedagogy* (Google Translate na engleski) odnosno *Levéltár-pedagógia* (na mađarski). Upravo to je nešto što ovaj arhiv čini drugačijim od drugih, upotrijebljena terminologija posebno za pedagogiju, posebno za obrazovanje javnosti. Ostatak arhiva na svojim web stranicama koristi nazive vezane za riječ *Education* (npr. *Education offers*, *Public Education*) u oba segmenta.

Dio *Arhivska pedagogija* pruža informacije o tematskim aktivnostima, pa se tako može pronaći tema *There are no witches!* u kojima se o svijetu liječenja, magije, trava, neustrašivih ljudi, spaljivanja, vilama i vampirima uči na osnovu srednjovjekovnih tekstova, upoznajući povijesne pozadine, kulturno i društveno okruženje i ekonomske promjene koje su doprinosile širenjima takvih uvjerenja i religijskih pokreta. Ili tema *In the footsteps of archivists* gdje se polaznici upoznaju sa zgradom arhiva, skladištima i ostalim prostorima, diplomom s kraljevskim pečatom Marije Terezije i slično.

Potkategorije *Arhivske pedagogije* su:

- Edukatori (*Educators*)
  - praktične informacije o vodstvima i radionicama, o cijeni, uzrastu kojem su namijenjen, zatim kraći tekst o važnosti pedagoškog pristupa u arhivu
- Pouzdana povijest: 1956 (*Reliable History: 1956*)
  - nastavne jedinice temeljene na najpoznatijem motu revolucije, razrada tih jedinica temelji se na izvorima koji mladima omogućuju razvijanje potreba za znanstvenim spoznajama i diferenciranjem uvjerenja, zatim sposobnost da samostalno analiziraju određene izvore (fotografije, novinske članke, izvješća...)

- Roaming (*Roaming*)³⁵
  - online publikacija "Roaming u institucijama mađarskog nacionalnog arhiva" sadrži opis pedagoškog programa koji nude sve institucije članice
- Avanture u arhivu (*Adventures in the Archives*)
  - informacije o projektu filmskog programa u arhivu

Potkategorije *Obrazovanja javnosti* su:

- Virtualne izložbe (*Virtual Exhibitions*)
  - kartični prikaz o svim izložbama održanim u arhivu s virtualnim katalogom izložaka i detaljnim sadržajem o temi izložbe
- Tragovi ostali na izložbi (*Traces were left in the exhibition*)³⁶
  - informacije o interaktivnoj izložbi *Centuries - Personalities – Signatures* nacionalnog arhiva koja predstavlja autentičnost potpisivanja, izvanredne događaje i osobnosti koje su utjecale na povijest i razvoj zemlje od sredine 14. stoljeća pa sve do kraja 20. stoljeća
- Novosti vezane uz izložbu (*News related to the exhibition*)
  - informacije o katalogu, zatvaranju, otvaranju aktuelne izložbe i sl.
- Škole (*Schools*)³⁷
- Filmski klub (*Film Club*)
  - informacije o održavanju projekcija u sobi arhiva
- Programski vodič (*Program Guide*)
  - informacije o trenutnim obilježavanjima događaja (Andor Dudits, 150-a memorijalna godina, podaci o njegovom životu i radu)

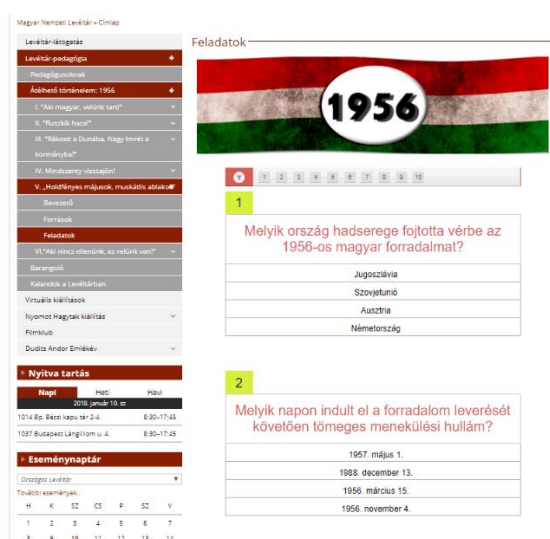
³⁵ Izvorno na mađarski je *Barangoló*, što može značiti i lutanje, skitanje; ali je stranica prilikom prijevoda na engleski jezik prevela *Roaming*.

³⁷ u ovom dijelu se nalaze informacije o izložbi vezanoj za rukopise, mislim da je to greška na stranici, jer već dvije prethodne potkategorije imaju informacije o navedenoj izložbi

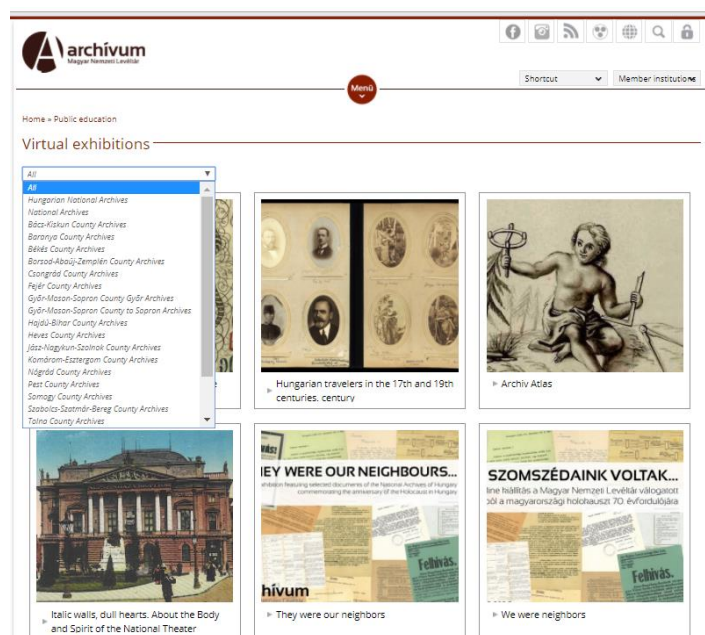
Slika 8. Naslovna stranica dijela o Arhivskoj pedagogiji nacionalnog arhiva Mađarske

Od tematski dostupnih sadržaja može se izdvojiti izbor u *Pouzdana povijest: 1956* (*Reliable History: 1956*). Klikom na navedeno otvara se izbor različitih tema kao što su: *István Csízi: „Anyone who is Hungarian lives with us!”* Hungarian society in the fifties, *Endre Nagylaki: Russians go home! - The Red Army in Hungary*, *Zoltán Szőke: "Moonlit Mayans, Mosquito Window" - 56th Emigration* i slične teme iz nacionalne povijesti Mađarske. Odabirom pojedine teme dobiva se detaljni tekstualni sadržaj o samom događaju s povijesnim činjenicama koji je potkrijepljen nekim od dokumenata koji se nalaze u arhivu a vezani su za događaj. Osim tekstualnog sadržaja navedeni su izvori, kao dodatna literatura o navedenoj temi i dio sa zadacima. Dio sa zadacima (*Tasks*) je interaktivnog karaktera, napravljen u obliku kviza s pitanjima i ponuđenim točnim i netočnim odgovorima (Slika 9).

Slika 9 Primjer interaktivnog, online sadržaja nacionalnog arhiva Mađarske

Arhiv također organizira projekt filmova u arhivu koji za cilj ima upoznavanje djece s arhivom kao institucijom i njenim profesionalnim radom na zabavan način, poticanje korištenja različitih sredstava komunikacije (npr. pametnih telefona), pružiti studentima povratne informacije kroz kratki film o tome što su naučili kako bi se poboljšala učinkovitost arhivske pedagogije. Projekt je složen kao iskustvena radionica suradnje, timskog rada, vizualnih prikaza i izraza, izrade filma (titlovanje, snimanje, rez, glazba...). Takmičarskog je karaktera svaki tim se sastoji od 4 studenta koji u 3 sesije neprofesionalnom kamerom snimaju video od kojih će napraviti film. Prva sesija se održava u školi, a sastoji se od pripreme studenata na ono što slijedi, informacije o arhivu u njegovoj djelatnosti, kako tražiti što u arhivu, zatim praktični savjeti kako napraviti film. Druga sesija je upoznavanje arhiva koji je predstavljen u prvoj sesiji, posjet istraživačkom centru, knjižnici i zgradi arhiva, te predstavljanje izložbe koja je u trenutku posjeta postavljena i posjet skladištu. Treća sesija je ponovna posjeta arhiva u svrhu snimanja zaposlenika, postavljanja pitanja i slično. Nakon svega slijedi izrada filma u trajanju od 5-7 minuta koji se šalju na međunarodno natjecanje i nagrada se dodjeljuje na osnovu glasova publike.³⁸

Slika 10. Prikaz ponude nacionalnog arhiva Mađarske pod kategorijom Virtualnih izložbi

³⁸ također se šalju i na hrvatski festival filma

Vezano za filmove, arhiv organizira i filmske projekcije u sobi arhiva za sve zainteresirane za stare mađarske filmove, poznata imena, studijska snimanja i za sve što se može naći u 1.000 kutija pohranjene filmske industrije.

3.3. Zaključak istraživanja

O izložbama u arhivima

Istraživanje je pokazalo kako su izložbe unutar arhiva jedan od najčešćih oblika edukacije koju arhivi primjenjuju u svojim programima za posjetitelje. Čak 17 arhiva na svojim Internet stranicama ima informacije o izložbama. Nacionalni arhiv Bugarske tako ima poseban dio na svojoj web stranici posvećen izložbama, gdje su informacije o trenutnoj izložbi s mogućnošću pregledavanja prošlih održanih izložaba po godinama njihova održavanja. Austrijski državni arhiv predstavlja se iz svojih zbirki na poznatim velikim izložbama u zemlji i inozemstvu. Isto tako radi vlastite izložbe unutar svojih izložbenih prostora ili ih stavlja na raspolaganje za posudbu, kao gostujuće izložbe od kojih ima prihode. Na svojoj web stranici ima kataloge izložaba koje su prikazane u državnim arhivima. Katalogi sadrže opise pojedinih eksponata, fotografije odabranih komada i više informacija o temi u povijesnom kontekstu. Sama izložbena djelatnost arhiva započela je 1905. godine od kada se organiziraju izložbe na razne povijesne teme, koje su se intenzivirale nakon 1945. god. Na stranicama nacionalnih arhiva Bugarske i Belgije, informacije o izložbama u arhivima su vidljive pod novostima/vijestima. Belgijski nacionalni arhiv pruža mogućnost pregleda starih izložaba, iz čega je vidljivo kako postoji kontinuirana izložbena djelatnost u arhivu. Tematika svih izložaba je raznolika i najvećim dijelom vezana za povijesne teme, poput povijesnih događaja, obljetnica, važnih osoba i slično. Unutar češkog nacionalnog arhiva mogu se pronaći izložbe koje omogućuju široj i stručnoj javnosti pregled arhivskog materijala na određenu temu. Kontinuirano se izlaže od 2001. god. U izložbenoj dvorani arhivskog kompleksa u Pragu. Osim vlastitih izložaba, osoblje nacionalnog arhiva sudjeluje i na izložbama drugih institucija, odnosno drugih arhiva i muzeja. Danski nacionalni arhiv na svojoj web stranici pruža mogućnost otkrivanja povijesti svoje države putem tematski razrađenih web izložaba. Klikom na *9. travnja 1940. – Invazija* dobiva se više sadržajno obrađena tema sa slikama koje se nalaze u arhivu. Jedan od zanimljivijih načina tretiranja izložbe jest primjer Nacionalnog arhiva Irske koji je jednoj temi posvetio cijelu stranicu. Pa tako *Treaty*

*exhibition*³⁹ koja se fokusira na 90-u obljetnicu potpisivanja anglo-irskog ugovora iz 1921. godine uključuje bogat dokumentarni fond izvornih zapisa arhiva. Nadalje, nacionalni arhiv Estonije ima montažne izložbe za najam i na svojoj web stranici pruža mogućnost iznajmljivanja neke od raznolikog izbora izložaba.

O vodstvima u arhivima

Od 27 istraženih nacionalnih arhiva, njih 15 na svojim web stranicama ima informacije o održavanju vodstava u arhivima. Većinu je potrebno prethodno najaviti, odnosno dogovoriti broj sudionika u grupi, vrijeme dolaska i željenu tematiku obilaska (ukoliko arhiv ima u ponudi tematsku podjelu). Rijetki su slučajevi u kojima su vodstva organizirana kao dio radionica za školsku uzrast, što je npr. najčešći oblik vodstava u muzejima. Nacionalni arhiv Njemačke organizira vodstva u arhivu pod nazivom *Upoznajte arhiv*, u svrhu predstavljanja samoga arhiva, njegove djelatnosti i otvaranja vrata korisnicima izvan sobe za čitanje. Programi vodstava se uglavnom prilagođavaju prethodnim dogovorima. Obilazak traje oko 90-120 minuta. Postoje i besplatna vodstva koja mogu koristiti učenici, studenti, udruge, razne pravne i poslovne osobe u grupa do 10 ljudi. Cijena vodstva u trajanju od 60 minuta za skupinu do 15 osoba, u nacionalnom arhivu Nizozemske iznosi 70 eura. Vodstva su organizirana tematski: *Povijest naše demokracije* (pregled arhivske dokumentacije o podrijetlu Republike), *Tvrtka United East India Company* (skladište VOC-a), *Drugi svjetski rat* (zapisi o događajima, posljedice, datoteke ljudi), *Fotografije* (skladište fotografija). Nacionalni arhiv Mađarske pruža mogućnost prijavljene i neprijavljene vrste posjeta. Neprijavljena vodstva se održavaju dva dana u tjednu u određeno vrijeme i cijena ima je izražena po osobi, ne po grupi. Nacionalni arhiv Malte je razvio program informiranja za ostale sektore zainteresirane za kulturni aspekt nacionalnog arhiva. Vodstva su dizajnirana za promicanje svijesti među različitim slojevima društva, čime se promiču vrijednosti i korištenje arhiva kao obrazovnog resursa. Jedan od važnih aspekata obrazovnih programa u nacionalnom arhivu Malte jesu školski posjeti iz viših državnih, privatnih i crkvenih škola. Pozitivan je pristup i studentima koji dobivaju priliku rukovati originalnim dokumentima i uključiti se u proces katalogizacije i reorganizacije arhivskog građiva. U ponudi aktivnosti nacionalnog arhiva Italije može se pronaći edukativni posjet. Zainteresirani mogu doživjeti izravan kontakt s dokumentima i fizički ulazak u prostorije gdje je "pisana priča". Posjeti su besplatni za školske grupe u dogovoru s nastavnikom. Takvo vodstvo je usklađeno s

---

³⁹ Treaty exhibition, <http://treaty.nationalarchives.ie> (30.01.2018.)

obrazovnim programom i može se odnositi na opće teme i na određenu temu. Portugalski nacionalni arhiv u svojim obrazovnim uslugama omogućuje posjete arhivu u organiziranim vođenim turama. Posjete mogu biti tematske organizirane prema namjeri publike, mogu se organizirati za škole, udruženja, organizacije i individualne osobe.

O radionicama u arhivima

*Gdje biste trebali prakticirati svoje vještine informiranja i kritičku sposobnost obrade izvora, ako ne u arhivu? Nacionalni arhiv želi biti resurs za obrazovanje na svim mogućim razinama. Predškolska djeca mogu upoznati kulturnu baštinu maštovitih dokumenata i uzbudljivih priča u srcu arhiva. Ovdje učenici, studenti i članovi zajednice mogu pregledavati, čitati i promišljati o autentičnim dokumentima. Ovdje se automatski postavljaju pitanja o pretraživanju, vrednovanju i kritičkom pregledu različitih vrsta informacija.*⁴⁰

Ovako nacionalni arhiv Švedske opisuje važnost svojih obrazovnih programa. Od 27 ispitanih arhiva samo njih 12 ima informacije o radionicama koje se održavaju unutar arhiva. Slovački nacionalni arhiv za razliku od Švedskog, na svojoj web stranici pruža informaciju o održavanju konferencija, seminara i radionica, ali samo uz davanje *Power Point* prezentacije održane radionice. Nacionalni arhiv Luksemburga ima posebnu službu koja se bavi organiziranjem edukativnih radionica za školske i sveučilišne predmete pojedinih razreda. Cilj im je povećanje svijesti učenika o povijesnoj baštini zemlje. Pa se tako radionica pod nazivom Razvoj pisanja u našim regijama sastoji od teorijskog i praktičnog dijela za dobnu skupinu od 10. do 13. godina. Prije samog početka radionice učenici otkrivaju izvornu povelju srednjeg vijeka sačuvana u Nacionalnom arhivu. Sama radionica ima za cilj ilustrirati evoluciju pisanja u posebnim regijama zemlje. Polazeći od galo-rimskog doba, studenti otkrivaju razvoj izgleda, materijala i potpore pisanju tijekom stoljeća. Uzimajući ulogu rimskog učenika i srednjovjekovnog pisara pišu na tablete voska i na pergamentu (reprodukcijom) korištenjem materijala tog vremena. Tako kroz zabavan način uče kako i zašto se pisanje promijenilo tijekom vremena. Njemački nacionalni arhiv nudi mnoge mogućnosti učenja o arhivskom radu i autentičnih svjedočenja njemačke povijesti na izložbama, po arhivskim vodičima, čak i tematski, s prezentacije, filmova i posebnih događaja te putem internetskih prezentacija. Osim toga, radi programe koji potiču suradnju sa školama i ostalim arhivima i muzejima, kao dio izvannastavnog učenja povijesti. Memorijalno mjesto nudi radionice *Pravo na slobodu izražavanja, Sloboda u opasnosti? i Nasilje - legitimni oblik*

---

⁴⁰ Nacionalni arhiv Švedske, Škola i studij, <https://riksarkivet.se/skola-och-studier> (01.02.2018.)

otpora?, koje traju oko 240 minuta (s pauzom). Provedba se sastoji od iskusnih muzejskih edukatora. Ovaj oblik rada posebno je usmjeren na adolescente i mlade od 16. godine života.

Digitalni arhivi i interaktivne edukativne ponude na stranicama arhiva

U svom digitalnom programu *Upoznajte izvor (povijest u izvorniku)* Nacionalni arhiv Švedske pruža izvor svoje povijesti, prilagođen za osnovnu i srednju školu. Učenici moraju sami sastaviti izvore, tumačiti ih i analizirati kako bi razumjeli povijesni proces. Cilj nije poučavanje samo činjenicama iz povijesti već ponuditi zabavno i ispunjeno učenje kroz istraživanje, potaknuti na kritičko mišljenje i dati novu perspektivu sadašnjosti. Izvori i vježbe koje su razvijene u programu su u vezi s kurikulumom škola iz različitih dijelova zemlje i odabrani su s ciljem prikazivanja teme na zanimljiv način. *Torre do Tombo* (Portugal) pruža mogućnost pristupa raznim tekstualnim i ikonografskim dokumentima putem virtualnih izložaba i web stranice Glavne uprave za knjige, arhive i knjižnice (DGLAB) koja za cilj ima pružanje pristupa širokom rasponu informacija i usluga. Nacionalni arhiv Luksemburga već nekoliko godina provodi aktivnu politiku digitalizacije svojih dokumenata. Cilj je olakšati pristup javnosti povijesnoj baštini i izbjeći pogoršanje izvornih dokumenata zbog redovitih fizičkih konzultacija. Veliki broj fotografija, ugovora, karata, planova i povelja može se preuzeti u digitalnom arhivu na web stranici arhiva. U albumu skeniranih dokumenata mogu se pronaći 583 fotografije, a u albumu audio/video sadržaja 24 zapisa.⁴¹ Na stranicama Nacionalnog arhiva Ujedinjenog kraljevstva nalazi se bogat tematski online edukativni sadržaj. Klikom na *Education* dobiva se mogućnost izbora tema prema vremenskom periodu, selekciji resursa po starosnoj dobi učenika, kutak za studente s dostupnim interaktivnim sadržajem, podjelu tema po ljudima, mjestima i slično. Izborom poučnih sesija i online resursa dobiva se strukturiran sadržaj istraživanja za izravnu uporabu u učionici. Moguće je pretraživati po vremenskim periodima (od 1066. nadalje), po 5 *key stages* (5-7 godina, (...), 16-18 godina) i po tipu izvora (lekcije, tematizirana kolekcija, video sadržaj, igrice i slično). Filtriranjem svih vremenskih perioda za sve uzraste dobivamo ukupno 19 dostupnih edukativno-zabavnih igrica (*Great Fire of London game*, *The ducking stool game*, *Victorian crime* itd.).⁴²

---

⁴¹ Na datum 01.02.2018. god.

⁴² Na datum 01.02.2018. god.

O terminologiji edukacije u arhivima

Pogleda li se Tablicu 5. u njoj će se pronaći podjela u kojoj se u tri stupca nalaze termini upotrebljavani za označavanje edukativne djelatnosti arhiva na njihovim web stranicama, odnosno za označavanje pedagoške ponude arhiva na tri različita jezika. U stupcu pod nazivom *Izvorni jezik stranice* navedeni su termini upotrjebljeni na web stranici na njenom izvornom jeziku, odnosno u originalnom izdanju (češkom, danskom, francuskom i ostalim jezicima). U stupcu *Google Translate (Engleski)* navedeni su isti termini dobiveni uporabom *Google prevoditelja*. U zadnjem stupcu su termini prevedeni na hrvatski jezik.

Tablica 5. Primjeri pojmovnog obilježavanja arhivske pedagogije na stranicama nacionalnih arhiva

Država	Izvorni jezik stranice	Google Translate (Engleski)	Google Translate (Hrvatski)
Cipar	Εκδηλώσεις	Events	Događanja
Češka	Oddělení (...) služeb veřejnosti	Department of (...) public services	Odjel za foto-, fonno-, kinematografsku i javnu službu (8. odjel)
	Průvodce činnostmi archivu - Vědecká a pedagogická činnost	Archival Activities – Guide - Scientific and pedagogical activities	Arhivska djelatnost – Vodič-Znanstvena i pedagoška djelatnost
Danska	Undervisning	Education	Nastava
	Brugerservice og Formidling	User Service and Communication	Korisničke usluge i komunikacija
Estonija	Arhiivikool	Archives School	Arhivska škola
Francuska	Offre pédagogique	Educational offer	Obrazovna ponuda
Italija	Attività / Servizio educativo	Activities / Visits and Education	Aktivnosti/Obrazovna usluga
Litva	Edukaciniai renginiai	Education	Obrazovanje
Luksemburg	Découvrir et apprendre		Otkrijte i učite
	Service éducatif/Pädagogische Abteilung	Educational service	Obrazovna usluga
Madarska	Levéltár-pedagógia	Public education/Archives pedagogy	Javno obrazovanje/Arhiva pedagogija
Nizozemska	Beleven/Onderwijs	Experience/Education	Vidjeti/Obrazovanje
Ujedinjeno Kraljevstvo	Education		Obrazovanje

Ustanovljeno je kako se za označavanje edukativne djelatnosti arhiva, najmanje koriste terminologija vezana za pedagogiju (poput: pedagoške djelatnosti, pedagoške aktivnosti, arhivska pedagogija i slično). Najčešće korišten pojam je *Education* ili *Edukacija/Obrazovanje* u svim svojim izvedbenim oblicima (poput: edukativne djelatnosti,

obrazovne usluge, obrazovanje, obrazovna ponuda i slično). Rijetko, u originalnom jeziku službene web stranice arhiva se može pronaći pojam vezan uz pedagogiju. Tako npr. na češkom jeziku pedagoška djelatnost arhiva je označena sa *pedagogická činnost*, obrazovna usluga arhiva na stranici luksemburškog arhiva na njemačkom jeziku glasi *Pädagogische Abteilung*. Stranica nacionalnog arhiva Mađarske je jedina koja ima naziv *Arhivska pedagogija* prevedeno na hrvatski, *Archives pedagogy* i na izvorni mađarski *Levéltár-pedagógia*.

Uočeno je i kako jako mali broj arhiva ima posebne službe unutar arhiva koje se bave edukativnim aktivnostima arhiva. Tako u Nacionalnom arhivu Češke, djelatnost arhivske pedagogije spada pod odjel javne službe, dok u Nacionalnom arhivu Danske pedagoške aktivnosti obavlja odjel *User Service and Communication*. U svojoj organizacijskoj strukturi, posebnu službu za edukativnu djelatnost ima Nacionalni arhiv Luksemburga.

4. Zaključak

Veće istraživanje po pitanju stajališta učenika, učitelja/nastavnika, ravnatelja i zaposlenika arhiva o odgojno-obrazovnoj ulozi arhiva u RH, provela je Garić⁴³ za potrebe diplomskog rada. Istraživanje provedeno 2014. godine je pokazalo kako je odgojno-obrazovni sustav u arhivima još u sferi neiskorištenog potencijala i otkriveno je kako samo dva arhiva, Hrvatski državni arhiv i Državni arhiv u Pazinu, na svojim web stranicama imaju informacije o edukativnoj ponudi. Navedeno je jedan od razloga nastanka ovoga rada. Cilj je bio istražiti što strani, nacionalni arhivi rade po pitanju pedagoških aktivnosti i koliko su informacije o njima dostupne na njihovim internetskim stranicama. Sve to u svrhu dobivanja primjera dobre odgojno-obrazovne prakse koju i naši, hrvatski arhivi mogu primijeniti.

Svoju zatvorenost i elitizam, arhivi su morali odbaciti i transformirati se u sferu korisnika, što je ujedno bio put prema postavljanju temelja za arhivsku pedagogiju. Koliko će još vremena proći dok joj se postavi krov, ostaje otvoreno pitanje, čiji odgovor možemo jedino naslutiti prateći povijesni tijeka razvoja arhiva kao obrazovnih institucija. Vratimo li se u 18. stoljeće, vrijeme poslije Francuske revolucije, doći ćemo u doba kada je brigu o gradivu preuzela država, što je uzrokovalo i promjene u načinu brige o gradivu. Uskoro dolazi i do nastanka načela pristupačnosti arhiva javnosti, što demokratizacijom društva i dolaskom modernih tehnologija (19. st.) omogućuje nove prakse unutar arhiva, razvoj obrazovanja arhivista i mogućnost lakšeg pristupa željenim dokumentima. Nastavimo li put u 20. stoljeće, uvidjet ćemo kako arhivi, uslijed smanjivanja javnog proračuna s kojim se financiraju, bivaju prisiljeni pronaći nove izvore zarade. Paralelno s tim, dolazi do sve većeg interesa javnosti za arhive, što je urodilo pozitivnom situacijom za sve uključene strane. Arhivi osluškujući potrebe korisnika kao potencijalnih donosioca prihoda i izlazeći iz svojih „prašnjavih prostora“ u digitalnu eru, proširuju svoj potencijal kulturnog i obrazovnog središta.

Arhivi još uvijek, u većem dijelu, pod pristupačnošću i otvorenošću javnosti podrazumijevaju dostupnost korištenja arhivskog gradiva i tako reći otvorenost svojih vrata i prostorija, soba za čitanje i istraživanje, ali ne i onaj gostoljubivi moment kad prijatelja pozovete u kuću i servirate mu čaj ili kavu i vodite ugodan razgovor s njime, izmjenjujete informacije i zabavljate se. Ne, arhivi su još uvijek domaćini koji otvore svoja vrata, serviraju vam čaj ili kavu, zavisi što ste tražili i okrenu se i odu raditi nešto drugo, sve dok ga opet ne

---

⁴³ Garić, A. Doprinos arhiva odgoju i obrazovanju / Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, mentor: Stančić, H. i Jurčić, M., 2014.

pozovete. Cilj arhivske pedagogije bi trebao upotpuniti upravo segment domaćina u arhivu, kako bi se posjetitelj osjećao dobrodošlim, zadržao se i ponovno po potrebi i želji vratio.

Koliko o gostoljubivosti znaju nacionalni arhivi?

Dobiveni rezultati su pokazali kako je svijest o važnosti edukativnih djelatnosti arhiva, kao metode otvaranja javnosti u nacionalnim arhivima zemalja članica Europske unije, razvijena. Na svojim web stranicama najveći broj arhiva ima dostupne obavijesti o izložbama unutar arhiva, što ujedno donosi i informaciju edukativne djelatnosti unutar fizičkog arhiva. Nadalje, istraživanje je pokazalo kako se veliki broj arhiva uključuje u projekte vezane za digitalizaciju dokumenata u svrhu što dostupnijeg gradiva umreženim korisnicima širom svijeta. Prema istraženome sadržaju tekstualno-tematskih elemenata može se reći kako je briga oko korištenja gradiva u edukativne svrhe prisutna. Neki arhivi imaju posebne radionice za učenike i studente, posebne info službe za učitelje/nastavnike/profesore i sadržaje prilagođene nastavnom programu škola. Razvijenost suradnje sa školama zavisi od politike pojedinog arhiva, ali je prisutna. Uzme li se za primjer razvoj muzejske pedagogije⁴⁴ i činjenicu kako je Belgija, tj. Kraljevski muzej za povijest i umjetnost u Bruxellesu, svoj prvi pedagoški odjel imao već 1922. godine, dok su se u hrvatskim muzejima pedagoški odjeli otvarali intenzivnije tek 90-ih godina, pitanje je koliko će još proći dok se arhivska pedagogija usidri u arhivima kao jedna od redovnih djelatnosti arhiva?

Što učiniti po pitanju napretka edukativne djelatnosti arhiva, razvoja arhivske pedagogije i unapređenja dostupnosti i otvorenosti mladim generacijama? Neka od mogućih rješenja su sljedeća:

- Sistematično analiziranje potreba korisnika

Prvotno jasno odrediti ciljane skupine korisnika, zatim putem formalnih ili neformalnih oblika komunikacije sakupiti informacije o njihovim mišljenjima o arhivskim aktivnostima, željama, potrebama i očekivanjima.

- Izrada strateških planova po pitanju edukativne aktivnosti unutar arhiva

Na osnovu dobivenih rezultata istraživanja korisnika napraviti plan i programe ponude edukativnih aktivnosti prilagođene za različite dobne skupine i za korisnike s različitim predznanjima.

---

⁴⁴ Više o muzejskoj pedagogiji: Đuričić, P. Edukativne djelatnosti zagrebačkih muzeja // Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, mentorica: Miklošević, Ž., 2018

- Izrada strateških planova o zajedničkim edukativnim programima arhiva u državi

Povezati se u edukativnoj suradnji na državnoj razini s ostalim arhivima putem raznih mogućih programa. Organizirati razmjene, tečajeve, radne grupe, kampove, druženja i slične edukativne akcije.

- Uspostava dugoročne suradnje arhiva s ostalim kulturnim i obrazovnim institucijama

Povezati se s muzejima, raznim udrugama koje djeluju na području kulture, knjižnicama, nacionalnim parkovima, vrtićima, osnovnim i srednjim školama, te fakultetima. I ne samo povezati se, nego ih redovno informirati o aktivnostima koje organiziraju te organizirati aktivnosti u dogovoru s njima i njihovim potrebama. Izraditi programe za učitelje/nastavnike/profesore i ravnatelje škola/fakulteta u svrhu stvaranja stalnih korisnika, koji će sve svoje generacije za potrebe nastavnog rada uputiti u arhiv. Usko surađivanje zainteresiranih članova i spremnost prilagodbe radionica kurikulu i pojedinačnim ciljevima nastavnika pri oblikovanju sadržaja nastave donijeli bi za rezultat školu kao stalnog korisnika arhiva i odgoj učenika/studenata kao redovnih posjetitelja. Suradnja arhiva i škola/fakulteta je odlična ilustracija uloge arhiva u odgoju i obrazovanju korisnika.

- Iniciranje otvaranja posebnih odjela za edukativnu djelatnosti u arhivima

Kako bi svi edukativni programi mogli biti uspješno realizirani, u kvantiteti i kvaliteti rada, potrebno je imati za to određene resurse, a kako bi se ti resursi pribavili nužno je imati mogućnost, tj. prostor za djelovanje osoblja, kako se ne bi dodatno opterećivali drugi odjeli arhiva i/ili dovozila u pitanje efikasnost osnovne djelatnosti arhiva.

- Poticanje zapošljavanja osoba na mjesto arhivskog pedagoga

Ono najvažnije što arhivi (za početak) trebaju imati jesu zaposlenici, tj. osoblje koje će zahvaljujući svojim znanjima, umijećima i sposobnostima biti u mogućnosti realizirati potrebne edukativne programe. Arhivski pedagog je ključna osoba u cijelom procesu.

- Poticanje razvoja obrazovanja arhivskog pedagoga

Da bi arhivski pedagog uistinu to i bio, potrebno je omogućiti mu stjecanje adekvatnog obrazovanja za radno mjesto, kako bi arhiv i svi ostali učesnici u odgojno-obrazovnom procesu dobili zadovoljavajuće rezultate.

- Poticanje priznavanja arhivskog pedagoga kao stručnog zvanja

Dva su dokumenta koja propisuju stručna zvanja u arhivima. Jedan je *Zakon o arhivskom gradivu i arhivima* (NN 105/97, NN 64/00, NN 65/09, NN 125/11-Kazneni zakon, NN 46/17), drugi je *Pravilniku o uvjetima i načinu stjecanja stručnog zvanja u arhivskoj struci* (NN 107/2010). Ni u jednom od navedenih dokumenata nema riječi o arhivskom pedagogu kao zaposleniku u arhivu, a kamoli kao stručnom zvanju. Isto je bilo i sa zvanjem muzejskog pedagoga, za koga nije postojalo stručno mjesto unutar muzeja sve do *Zakona o muzejima* iz 1998. godine kada se uvodi da muzejski pedagog obavlja stručne poslove u muzeju (ali još uvijek nije priznat kao stručno muzejsko zvanje). Prema *Pravilniku o uvjetima i načinu stjecanja stručnog zvanja u arhivskoj struci* (NN 107/2010)⁴⁵, temeljna stručna zvanja su: arhivski tehničar, viši arhivski tehničar i arhivist. Viša stručna zvanja su: viši arhivist i arhivski savjetnik. Arhivski pedagog ne postoji niti kao stručno osoblje za pomoćne stručne poslove u arhivu.

Arhivi su institucije u kojima se generira povijest jedne kulture i građanstva i kao takvi trebaju biti motor kulturne dinamične promjene otvorenosti takvih institucija modernom svijetu, koji sve više nameće pravo pristupa, slobodu istraživanja i htijenje saznanja.

---

⁴⁵ Pravilniku o uvjetima i načinu stjecanja stručnog zvanja u arhivskoj struci (NN 107/2010): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_09_107_2870.html

5. Literatura

- 1) Đuričić, P. Edukativne djelatnosti zagrebačkih muzeja // Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, mentorica: Miklošević, Ž., 2018.
- 2) Eastwood, T. Reforming the Archival Curriculum to Meet Contemporary Needs. // Archivaria 42, Fall(1996.) str. 80-88. Izvor: <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/12156/13163> (22.12.2017.)
- 3) Garić, A. Doprinos arhiva odgoju i obrazovanju / Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, mentor: Stančić, H. i Jurčić, M., 2014.
- 4) Gilliland-Swetland, A., Kafai, Y., & Landis, W. Integrating Primary Sources into the Elementary School Classroom: A Case Study of Teachers' Perspectives. // Archivaria 48, Fall(1999), str. 89-116. Izvor: <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/12718/13896> (20.12.2017.)
- 5) Hajtinek, T., Novak, M., Arhivsko gradivo na mrežnim društvenim medijima (Internet). // Međunarodno savjetovanje Arhivska praksa 2014, Tuzla, Bosna i Hercegovina, 25. – 26. rujna 2014. / Arh. vjesnik 58(2015), str. 207-222. Izvor: <http://www.arhivtk.ba/wp-content/uploads/2014/06/ARHIVSKA-PRAKSA-17.pdf> (07.01.2018.)
- 6) Hugh, T. Clio in the Raw: Archival Materials and the Teaching of History. // The American Archivist 35, 3-4 (1972), str. 317-330. Izvor: <http://americanarchivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.35.3-4.x2626ht453850482> (24.12.2017.)
- 7) Kolanović, J. Osnovna načela i smjernice nacrtu novoga arhivskog zakona. // Arhivski vjesnik 37(1994), str. 46-61.
- 8) Kudelić, J. Prisutnost nacionalnih arhiva zemalja članica Europske unije na društvenoj mreži Facebook. / Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, mentori: Stančić, H. i Pečarić, Đ., 2016.
- 9) Osborne, K. Archives in the Classroom // Archivaria, Vol. 23, Winter(1986-87), str. 16-40. Izvor: <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/11364/12305> (22.12.2017.)
- 10) Pavelin, G. Analiza web-stranica hrvatskih arhiva s aspekta javnih programa. // Izvorni znanstveni rad / Libellarium 7, 2(2014). Izvor: <http://libellarium.org/index.php/libellarium/rt/prINTERfriendly/206/270> (23.12.2017.)

- 11) Robyns, M. C. The archivist as educator : integrating critical thinking skills into historical methods instruction. // The American Archivist 64, 2(2011), str. 363-384. Izvor: <http://americanarchivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.64.2.q4742x2324j10457> (24.12.2017.)
- 12) Robyns, M. Reviews—Archives in Education. // American Archivist 63, 1 (2000), str. 189. Izvor: <http://americanarchivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.63.1.b00rt10k23u3j83u> (23.12.2017.)
- 13) Stančić, H., Garić, A. Otvorenost hrvatskih arhiva prema odgojno-obrazovnom sustavu. // Arhivi i politika, Hrvatsko arhivističko društvo, Opatija, 2013, str. 209-240.
- 14) Suljagić, B. Četvrti kongres hrvatskih arhivista Arhivi i politika, Opatija, 22-25. listopada 2013.. Arhivski vjesnik 57, 1(2014.), 386-401. (<https://hrcak.srce.hr/139194>)
- 15) Vuk, Lj. Arhivska pedagogija kao dio procesa modernizacije arhivskih ustanova. // Međunarodno savjetovanje Arhivska praksa 2014, Tuzla, Bosna i Hercegovina, 25. – 26. rujna 2014. / Arh. vjesnik 58(2015), str. 337-353 (<http://www.arhivtk.ba/wp-content/uploads/2014/06/ARHIVSKA-PRAKSA-17.pdf>)

Internetske stranice:

(u periodu od 01.12.2017. do 12.01.2018.)

- 1) Archives Nationales de Luxembourg, <http://anlux.public.lu/fr.html>
- 2) Archivio centrale dello Stato, <http://acs.beniculturali.it>
- 3) Arhiv Republike Slovenije, <http://www.arhiv.gov.si>
- 4) Arhivele Naționale ale României , <http://arhivelenationale.ro/site>
- 5) Arkistolatios, <https://www.arkisto.fi>
- 6) Arquivo Nacional da Torre do Tombo, <http://antt.dglab.gov.pt>
- 7) Chartlann Náisiúnta na hÉireann, <http://www.nationalarchives.ie>
- 8) Das Bundesarchiv, <http://www.bundesarchiv.de/DE/Navigation/Home/home.html>
- 9) Encyclopaedia Britannica, <https://www.britannica.com/>
- 10) gahetNA, <http://www.gahetna.nl>
- 11) Hrvatsko arhivističko društvo, <https://www.had-info.hr>
- 12) L-Arkivji Nazzjonali ta' Malta, https://secure2.gov.mt/nationalarchives/Default.aspx?page_info_id=99
- 13) Latvijas Nacionālā arhīva, <http://www.latvijasarhivi.lv>
- 14) Latvijas Nacionālais Arhīvs, <https://www.arhivi.gov.lv>

- 15) Les Archives Nationales, <http://www.archives-nationales.culture.gouv.fr>
- 16) Libellarium: journal for the research of writing, books, and cultural heritage institutions:
<http://libellarium.org/index.php/libellarium>
- 17) Lietuvos centrinis valstybės archyvas, <http://www.archyvai.lt/lt/lcva.html>
- 18) Magyar Nemzeti Levéltár, <http://mnl.gov.hu/ol>
- 19) Ministerstvo kulture Španjolske, Arhivi, <http://www.mecd.gob.es/cultura-mecd/areas-cultura/archivos/portada.html;jsessionid=15DDCCBD9C689C73A0ACA773FE98D664#>
- 20) Monasterium, <http://icar-us.eu/cooperation/online-portals/monasterium-net/>
- 21) Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, <https://www.archiwa.gov.pl/pl>
- 22) Národní archiv, <http://www.nacr.cz>
- 23) Nationaal Archief, <http://www.nationaalarchief.nl>
- 24) Österreichisches Staatsarchiv, <http://www.oesta.gv.at>
- 25) Portal of the Bundesarchiv to the I World War,
<https://www.ersterweltkrieg.bundesarchiv.de>
- 26) Rahvusarhiiv, <http://www.ra.ee>
- 27) Rigsarkivet, <https://www.sa.dk/da>
- 28) Rijksarchief in België, <http://www.arch.be>
- 29) Riksarkivet, <https://riksarkivet.se>
- 30) Slovenský národný archív, <http://www.minv.sk/?slovensky-narodny-archiv-1>
- 31) The National Archives, <http://www.nationalarchives.gov.uk>
- 32) γενικά αρχεία του κράτους, <http://www.gak.gr>
- 33) Κρατικό Αρχείο,
http://www.mjpo.gov.cy/mjpo/statearchive.nsf/index_en/index_en?OpenDocument
- 34) Централен държавен архив, <http://www.archives.government.bg>

Popis slika

Slika 1. Nacionalni arhivi zemalja članica Europske unije i najpoznatije Web 2.0 aplikacije .	13
Slika 2. Prikaz definicije arhivske pedagogije u međunarodnom rječniku na hrvatskom jeziku	16
Slika 3. Online interaktivni edukativni kutak danskog arhiva	30
Slika 4. Edukativni sadržaj namijenjen školama, Arhiivikool	31

Popis tablica

Tablica 1. Prikaz nacionalnih arhiva zemalja članica Europske unije i poveznice na web stranice arhiva	18
Tablica 2. Dobiveni rezultati navedenih nacionalnih arhiva o njihovim edukativnim djelatnostima dostupnim na web stranici	21
Tablica 3. Postotak koji pojedini kriterij (količina pluseva) zauzima u odnosu na cjelokupni broj istraženih arhiva	24
Tablica 4. Imaginarna ocjena prema količini pluseva s prikazom broja ocijenjenih arhiva	25
Tablica 5. Primjeri pojmovnog obilježavanja arhivske pedagogije na stranicama nacionalnih arhiva	49

Popis grafikona

Grafikon 1. Države nacionalnih arhiva s najviše dostupnih podataka (na web stranici) o edukativnoj djelatnosti nacionalnog arhiva	23
Grafikon 2. Prikaz postotka arhiva s dodijeljenom ocjenom	25
Grafikon 3. Postotak nacionalnih arhiva s najvećim brojem zadovoljenih kriterija (najviše pluseva u istraživanju)	26
Grafikon 4. Broj arhiva koji ispunjavaju određene kategorije edukativne djelatnosti	27

Dodatak 1

Karta zemalja istraženih nacionalnih arhiva prema ispunjenim kriterijima

